

Monitoringskader MVOI-consumptieve dienstverlening

Monitoringskader MVOI-consumptieve dienstverlening

Dit rapport is geschreven door:
Lonneke de Graaff, Marijn Bijleveld en
Nikki Odenhoven

Delft, CE Delft, November 2025

Publicatienummer: 2025.250278.209

Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)

Openbare publicaties van CE Delft zijn verkrijgbaar via
www.ce.nl

Meer informatie over de studie is te verkrijgen bij de
projectleider Lonneke de Graaff (CE Delft)

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft – Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toon aangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al sinds 1978 werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Doel en aanpak	7
	1.1 Inleiding: Een monitoringskader	7
	1.2 Beoogde doelen van de monitor	8
	1.3 Opbouw en ontwikkeling van de monitor	8
	1.4 Aanpak: Totstandkoming monitoringskader	10
	1.5 Relatie met andere monitoringmethodieken	11
	1.6 Leeswijzer	12
2	Inhoud van de monitor	13
	2.1 Indeling MVOI-thema's	13
	2.2 Selectie subthema's voor in de monitor	14
	2.3 Scope subthema's	15
	2.4 Frequentie en niveau van rapportage	16
	2.5 Typen key performance indicators (KPI's)	16
	2.6 Basisindicatoren	17
	2.7 Aggregatie van data	18
3	Klimaat en milieu	19
	3.1 Doelstellingen Rijksoverheid	19
	3.2 Overzicht van subthema's	19
	3.3 Klimaatimpact assortiment	20
	3.4 Klimaatimpact bedrijfsvoering	27
	3.5 Eiwittransitie	29
4	Circulair	33
	4.1 Doelstellingen Rijksoverheid	33
	4.2 Overzicht van subthema's	34
	4.3 Voedselverspilling	34
	4.4 Stuksverpakkingen	39
	4.5 Herbruikbare verpakkingen	43
	4.6 Optimalisatie automaten	44

5	Gezondheid	45
	5.1 Doelstellingen Rijksoverheid	45
	5.2 Overzicht van subthema's	45
	5.3 Gezond aanbod	45
6	Ketenverantwoordelijkheid	49
	6.1 Doelstellingen Rijksoverheid	49
	6.2 Overzicht van subthema's	50
	6.3 Keurmerken	50
	6.4 ISV - Due dilligence	54
	6.5 Eerlijke handel	56
7	Social return	58
	7.1 Doelstellingen Rijksoverheid	58
	7.2 Overzicht van subthema's	58
	7.3 Social return: Afstand tot de arbeidsmarkt	58
8	Functioneel ontwerp voor de MVOI-monitor	62
	8.1 Werking van de MVOI-monitor	62
	8.2 Aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling ('monitor 2.0')	64
A	Toelichting op niet-geselecteerde subthema's	66
B	Overzicht van thema's en subthema's	70
C	Gespecificeerde lijst met keurmerken	71
	Literatuurlijst	73

Samenvatting

Advies voor een MVOI-monitor voor consumptieve dienstverlening

Om de voortgang richting een duurzaam en circulair voedselsysteem te kunnen bepalen, is het belangrijk om duurzaamheidsprestaties te kunnen meten en monitoren. In dit rapport geeft CE Delft advies over de inhoudelijke opzet van een monitor voor de inkoopcategorie Consumptieve Dienstverlening (catering en warme- en koudedrankenvoorziening (WKDV). De monitor geeft inzicht in de resultaten van maatschappelijk verantwoord inkopen en opdrachtgeven (MVOI) en wordt daarom 'MVOI-monitor' genoemd.

KPI's voor twaalf onderwerpen binnen vijf MVOI-thema's

Voor catering en WKDV zijn vijf relevante MVOI-thema's gedefinieerd. Per thema hebben we één tot vier onderwerpen gedefinieerd met bijbehorende prestatie-KPI's en procesvragen, die samen een betrouwbaar beeld geven van de duurzaamheidsstatus.

- **Prestatie-KPI's** geven kwantitatieve inzichten, geschikt voor rapportage en trend-analyse.
- **Procesvragen** geven duiding aan de prestaties en laten zien welke inspanningen leveranciers leveren. Ze kunnen goed gebruikt worden voor evaluatie (van elkaar leren) en verbeterplannen.

Figuur 1 – Overzicht van de onderwerpen waarvoor KPI's en procesvragen zijn opgesteld, ingedeeld naar de MVOI-thema's van de Rijksoverheid. Voor de MVOI-monitor voor consumptieve dienstverlening is 'Diversiteit en inclusie' vervangen door 'Gezondheid'. 'Milieu en biodiversiteit' en 'Klimaat' zijn samengevoegd tot 'Klimaat en Milieu'.

Voor elke KPI zijn de scope en gewenste data uitgewerkt. Deze sluiten zoveel mogelijk aan bij data die door leveranciers zelf al worden gemonitord, om extra administratieve lasten te voorkomen en (interne, eigen) controle te vergemakkelijken.

Het voorstel voor de MVOI-monitor is gericht op de Rijksoverheid. Het kan ook dienen als inspiratie voor contracten buiten de Rijksoverheid, maar de haalbaarheid daarvan moet nog nader worden onderzocht.

Doorontwikkeling

Met dit rapport leggen wij de inhoudelijke basis voor een MVOI-monitor voor de inkoop-categorie Consumptieve Dienstverlening (catering en warme- en koudedrankenvoorziening). De volgende stap is de doorontwikkeling van de MVOI-monitor.

Onze visie op de MVOI-monitor is als volgt: het **doel** van de monitor is het meten van de voortgang van de duurzaamheidsprestaties door de inkoop van de Rijksoverheid. Leveranciers voeren op hun eigen startpagina (per kwartaal) de gevraagde resultaten in per KPI en per locatie. De monitor biedt vervolgens dashboards waarin gebruikers de resultaten en trends kunnen bekijken op verschillende niveaus: **rijksoverheidbreed, per leverancier, per contract en per locatie**. De inzichten ondersteunen het bijsturen van beleid, het signaleren van trends en het identificeren van voorlopers waarvan kan worden geleerd.

1 Doel en aanpak

1.1 Inleiding: Een monitoringskader

Het meten van duurzaamheidsprestaties is belangrijk om de voortgang naar een duurzaam en circulair voedselsysteem te bepalen. De Rijksoverheid heeft de behoefte om op een **uniforme manier de duurzaamheidsprestaties inzichtelijk** te maken voor de categorie Consumptieve Dienstverlening (catering en warme- en koude drankenvoorziening (WKDV)), van alle contracten gezamenlijk.

CE Delft heeft onderzoek gedaan naar de manier waarop dit zou kunnen. Dit rapport bevat **handvatten voor het opzetten van een monitor** voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) van voedingsmiddelen en dranken bij het Rijk. Het schetst het kader voor de ontwikkeling van een monitor (dashboard), door de meetmethodiek vast te leggen. Het monitoringskader:

- beschrijft de diverse key performance indicators (KPI's) voor duurzaamheidsprestaties;
- verkent hoe de KPI's kunnen worden gemeten;
- doet een voorstel voor welke data van de leveranciers nodig zijn en hoe deze geaggregeerd kunnen worden op rijksniveau;
- biedt tips hoe het functioneel ontwerp voor een MVOI-monitor eruit kan zien.

We onderscheiden de toepassingsgebieden catering en WKDV. Onder **catering** vallen de bedrijfsrestaurants, banqueting (vergaderingen en evenementen) en koffiebars.

Voor **WKDV** gaat het om de warme en koude drankenvoorziening, oftewel de automaten met koffie, thee en chocolademelk. De KPI's worden hierop afgestemd: de invulling verschilt op sommige aspecten per toepassingsgebied.

De **monitor zelf** kan worden **ontwikkeld in een vervolgtraject**, met behulp van de voorstellen in dit verkennend rapport (het monitoringskader). In dit rapport stelt CE Delft KPI's en monitoringsmethodieken voor, die op basis van de stakeholdersessies haalbaar worden geacht voor de Rijksoverheid. Het monitoringskader kan ook dienen als inspiratie voor partijen buiten de Rijksoverheid, maar de haalbaarheid daarvan moet nog nader worden onderzocht. We hebben keuzes gemaakt op basis van beschikbaarheid van methodieken en gebruik hiervan door marktpartijen. Er is nog **geen besluit** genomen dat de hier beschreven methodiek ook **daadwerkelijk** zal worden toegepast door het Rijk.

1.2 Beoogde doelen van de monitor

Het hoofddoel van de monitor is om **op rijksniveau de voortgang te meten** op de duurzaamheidsdoelen voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) uit het Categorieplan. Het is bedoeld om de actuele stand van zaken met betrekking tot de KPI's inzichtelijk te maken, niet om via deze KPI's minimumeisen vast te leggen.

Daarnaast biedt de monitor inzicht in de duurzaamheidsprestaties op **verschillende niveaus**: per locatie, per contract, per leverancier en Rijksoverheidbreed. De inzichten ondersteunen het bijsturen van beleid, het monitoren van afgesproken KPI's uit contracten, het signaleren van trends en het identificeren van voorlopers waarvan kan worden geleerd. Zo kan gericht worden gewerkt aan de duurzaamheidsdoelen. Dit vraagt om inspanning van zowel opdrachtgever als leveranciers.

1.3 Opbouw en ontwikkeling van de monitor

1.3.1 KPI's afgestemd op bestaande contracteisen en meetmethodes

Voor het monitoren is informatie nodig van de leveranciers. Om extra administratieve lasten te voorkomen is het belangrijk dat de datavraag aansluit bij wat is uitgevraagd in aanbestedingen (via contracteisen) en aansluit bij bestaande meetmethodes binnen de sector.

Bepaalde indicatoren die we voorstellen in dit rapport, werden tot nu toe **niet standaard in contracten** uitgevraagd. Rapportage hierop vormt daarmee een uitbreiding van de huidige contractafspraken. Voorbeelden zijn de KPI's bij de subthema's: klimaatimpact assortiment (WKDV), voedselverspilling, stuksverpakkingen, keurmerken en eerlijke handel. Ons advies is om de leveranciers bij wie deze **KPI's nog niet in het contract** zijn opgenomen, voorlopig de mogelijkheid te bieden om hierop **vrijwillig** te rapporteren en om deze KPI's vanaf nu in alle nieuwe contracten op te nemen.

Voor een aantal voorgestelde indicatoren geldt dat er **geen formeel meetsysteem** voorhanden is. Bij deze indicatoren is het goed om te **beseffen** dat de Rijksoverheid een **extra inspanning** vraagt van de leveranciers, omdat de dataverzameling handmatig moet worden opgebouwd. Voorbeelden hiervan zijn de KPI's voor de subthema's stuksverpakkingen en keurmerken. Ook bij deze KPI's adviseren we voorlopig een vrijwillige uitvraag.

1.3.2 De monitor meet niet alle MVI-criteria en MVOI-thema's

De monitor richt zich op de duurzaamheidsprestaties voor enkele **prioritaire (sub)-thema's**. Een toelichting op deze selectie is beschreven in Paragraaf 2.2 en Bijlage A.

De selectie is gebaseerd op die (sub)thema's die belangrijk zijn om over te rapporteren en te monitoren. Om de tool overzichtelijk en efficiënt te houden, adviseren wij om bepaalde MVOI-thema's *niet* in de monitor op te nemen, ook al komen deze die *wel* in aanbestedingen voor. Ons advies is om de monitor zodanig in te richten dat deze in de toekomst kan worden uitgebreid of aangescherpt. Zie Tekstkader 1 voor een voorbeeld van een MVI-criterium dat niet als KPI wordt uitgevraagd, omdat deze binnen een overkoepelend subthema valt.

Tekstkader 1 – Voorbeeld van een contracteis die buiten de monitor blijft

Een eis die in enkele contracten is gesteld is: 'Bij alle locaties moet altijd een vegetarische optie beschikbaar zijn'. In de monitor wordt niet specifiek gevraagd om te rapporteren of er een vegetarische optie beschikbaar is. Het zou te gedetailleerd zijn (en daarmee een te hoge administratieve last), om te rapporteren op alle criteria. Het prioritaire (sub)thema is hier de eiwittransitie. Binnen dat thema vraagt de monitor te rapporteren op eiwitverhouding.

1.3.3 Advies voor ontwikkeling en ingebruikname MVOI-monitor

CE Delft adviseert het ministerie LNV en RVO om zo snel mogelijk te starten met monitoring van de KPI's waar leveranciers op kunnen rapporteren. Concreet adviseren we om in 2026 de monitor te ontwikkelen en te starten de rapportage op de voorgestelde KPI's door leveranciers. De monitor kan daarna **stapsgewijs worden uitgebreid naarmate er meer gegevens beschikbaar komen** (zie de aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling in Paragraaf 8.2). In Tekstkader 2 beschrijven we onze aanbevelingen bij de ontwikkeling van de monitor en bij het opstellen van nieuwe contracten door de categorie.

Tekstkader 2 – Aanbevelingen voor de categorie

1. Laat leveranciers in de monitor op vrijwillige basis rapporteren over KPI's die niet in hun contract zijn vastgelegd en KPI's waarvoor geen standaard meetmethodiek bestaat (concreet: biedt bij deze KPI's de optie 'niet van toepassing' aan).
2. Zorg dat de MVOI-monitor eenvoudig uit te breiden is met KPI's en of subthema's die mogelijk in de toekomst als prioritair worden aangemerkt.
3. Neem de KPI's die in dit rapport worden benoemd vanaf nu structureel op in nieuwe contracten, zodat deze in de toekomst verplicht kunnen worden uitgevraagd in de MVOI-monitor.

1.4 Aanpak: Totstandkoming monitoringskader

De inhoud van dit document is tot stand gekomen via **afstemming** met beleidsmakers bij het ministerie van LNV, de categoriemanager en contractmanagers bij RVO voor de categorie 'consumptieve dienstverlening' bij de Rijksoverheid, leveranciers en relevante stakeholders van bestaande methodieken voor de (sub)thema's die in deze monitor worden beschreven.¹

In **meerdere gezamenlijke online bijeenkomsten**, via een **vragenlijst** en via **individuele gesprekken** zijn mogelijkheden verkend, voorstellen besproken en keuzes gemaakt over:

- de indeling in MVOI-thema's en subthema's;
- de selectie van MVOI-subthema's voor de monitoring;
- vaststellen van de te monitoren KPI's en procesvragen per subthema's;
- vaststellen van de meetmethodiek per KPI;
- invulling van details, zoals specifieke KPI's voor bepaalde productgroepen.

Bij de ontwikkeling van indicatoren en methodieken zijn we uitgegaan van het **huidige beleid, literatuur en openbare bronnen**. We zijn ons bewust dat dit veld in ontwikkeling is: sommige bronnen zijn tussen de start en de afronding van dit project geüpdatet. Van andere bronnen weten we dat ze momenteel worden geactualiseerd. We zijn hier op een praktische manier mee omgegaan. Twee voorbeelden:

1. Het Categorieplan Consumptieve Diensten wordt momenteel door RVO herzien. In de basis gaan we uit van het **conceptcategorieplan** van februari 2025. Deze is nog niet vastgesteld, maar bevat wel al informatie van wat we kunnen verwachten. Zo hebben we bijvoorbeeld de doelstelling '25% biologisch' meegenomen, omdat we verwachten dat dit een plaats zal krijgen in het nieuwe categorieplan.
2. De **keurmerkenwijzer** van Milieu Centraal is op 30 september 2025 herzien. Wat dit betekent voor de MVI-criteria en monitoring is nog niet uitgewerkt. In ons voorstel voor de monitor gaan we daarom nog uit van de topkeurmerkenlijst zoals die van kracht was vóór de herziening.

¹ Organisaties die we hebben gesproken zijn: het Voedingscentrum, Eiweert, Stichting Samen Tegen Voedselverspilling, Foodstep en Wageningen University Research.

1.5 Relatie met andere monitoringmethodieken

Er bestaan verschillende andere onderzoeken naar uniforme monitoringsmethodieken. Hierna lichten we toe wat de relatie is met de monitoringsmethodiek die in voorliggend rapport wordt beschreven.

[Inzet en effect van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen door de Nederlandse overheid in 2021-2022](#) (RIVM, 2025). Sinds 2015 monitort het RIVM elke twee jaar de toepassing van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) en de milieu- en sociale effecten. Dit doen ze aan de hand van een steekproef-aanpak. Zo is de klimaatimpact berekend door de gemiddelde reductie van de eis '50% vegetarisch' door te rekenen voor één aanbesteding. Voor social return onderzocht het RIVM vier aanbestedingen ter waarde van € 8,8 miljoen; hieruit bleek dat de gezamenlijke investering in social return € 326.000 bedroeg. **De MVOI-monitor** voor catering en WKDV **in dit document** heeft een andere scope: door het gebruik van leveranciersdata voor de contracten met het Rijk, biedt deze monitor een **veel preciezer inzicht**.

[Handreiking monitoring MVOI – indicatoren en procesvragen](#) (CE Delft & Planet Partners, 2025). De handreiking (met bijbehorend Excelbestand) is een praktische gids voor inkopers en contractmanagers bij de overheid. De handreiking draagt bij aan een duidelijke werkwijze voor overheden en opdrachtnemers. **De MVOI-monitor in dit document** sluit deels aan bij de KPI's uit de handreiking (zoals klimaat, social return en ISV), maar **verdiept zich ook in aanvullende thema's** specifiek voor catering, zoals eiwitverhouding, gezondheid en voedselverspilling, die niet in de 'Handreiking monitoring' aan bod komen.

[Regie op monitoring](#) (KPMG). Eind 2023 is een onderzoek naar mogelijkheden voor regie op de monitoring van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) gestart. Doel van dit onderzoek is om sturings- en monitoringsinformatie ten aanzien van MVOI te verbeteren. Het onderzoek betreft een samenwerking tussen alle overheidslagen, onder leiding van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Bij de totstandkoming van **de MVOI-monitor in dit document** zijn de definitiekaart en sectorkaart catering bestudeerd en is besloten om **enkele (sub)thema's toe te voegen**, die niet bij 'Regie op monitoring' werden behandeld (zoals keurmerken). Andere verschillen zijn:

- 'Regie op monitoring' is gericht op alle overheidslagen en de MVOI-monitor in dit document **specifiek** de monitoring van de **rijkscontracten** beoogt.
- 'Regie op monitoring' is gericht op alle sectoren, de MVOI-monitor focust zich uitsluitend op catering en WKDV.
- De sectorkaart van 'Regie op monitoring' benoemt enkele KPI's en daarnaast aandachtspunten waarvoor nog geen concrete KPI's zijn opgesteld voor monitoring. In deze monitor stellen we wel **concrete KPI's** voor, voor alle geselecteerde subthema's.

1.6 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de beschrijving van de vijf MVOI-thema's en onderliggende sub-thema's, waar het voorstel voor de monitor zich op richt. Het hoofdstuk bevat **uitleg bij de indeling en de selectie**.

Daarna volgt **per thema een hoofdstuk**. De opbouw van deze hoofdstukken is als volgt:

1. De beleidsdoelstellingen van de Rijksoverheid en de inkoopdoelstellingen van het categorieplan², specifiek voor het betreffende MVOI-thema.
De beleids- en inkoopdoelen worden aan het begin van elk hoofdstuk genoemd om te onderbouwen **waarom** bepaalde thema's als prioritair of belangrijk zijn aangemerkt. De monitor zelf stelt geen normen, maar is uitsluitend gericht op dataverzameling.
2. Een overzicht van de subthema's in scope.
3. Paragrafen voor elk subthema, met daarin een beschrijving van:
 - de **methode** om de KPI's te meten;
 - de **scope** waarvoor de KPI's gelden;
 - **aandachtspunten** en gekozen oplossingen;
 - de **aggregatie** van data op rijksniveau.

In Bijlage A is nadere uitleg opgenomen over de subthema's die niet worden meegenomen in ons voorstel voor de eerste versie van de monitor.

Bijlage B geeft een overzicht van de voorgestelde thema's en subthema's, inclusief niveau en frequentie van rapportage.

Bijlage C bevat de gespecificeerde lijst van keurmerken.

² De beleids- en inkoopdoelstellingen illustreren waarom bepaalde subthema's binnen een MVOI-thema zijn vastgesteld als prioritair in de monitoringskader. Ze zijn niet bedoeld als kader of eis voor de monitor.

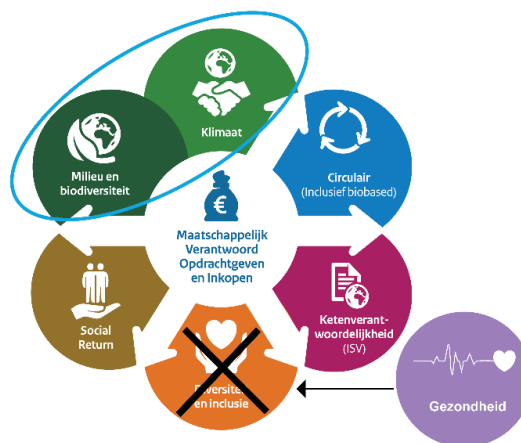
2 Inhoud van de monitor

2.1 Indeling MVOI-thema's

De Rijksoverheid onderscheidt zes thema's voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI). Voor 'Consumptieve Dienstverlening' is besloten om daar grotendeels bij aan te sluiten, met enkele wijzigingen:

1. 'Klimaat' en 'Milieu en biodiversiteit' worden **samengevoegd** tot één thema, genaamd **'Klimaat en Milieu'**.
2. **Gezondheid** wordt **toegevoegd** als extra thema.
3. **Diversiteit en inclusie** wordt **niet opgenomen** in de eerste versie van de monitor (zie voor meer info Bijlage A.4.)

Figuur 2 – Aanpassing van de Rijksbrede MVOI-thema's voor 'Consumptieve Dienstverlening'

Met het samenvoegen tot 'Klimaat en Milieu' worden alle milieukundige indicatoren (zoals biodiversiteit, water, klimaat, vermesting, etc.) onder één hoofdthema gebracht. Verduurzamende maatregelen, zoals eiwittransitie, hebben immers effect op alle milieukundige indicatoren.

Het thema gezondheid is een speerpunt binnen het [Strategisch Categorieplan Consumptieve Dienstverlening](#). Er wordt bewust op gestuurd in aanbestedingen en het is de wens om dit expliciet te laten terugkomen in de monitor.

Tegelijkertijd wordt momenteel door de categorie Consumptieve Dienstverlening nog geen expliciete invulling gegeven aan het MVOI-thema 'Diversiteit en inclusie'³.

Zo is de indeling in thema's en subthema's afgestemd op de categorie 'Consumptieve Dienstverlening'.

³ Als in de toekomst wel wordt gestuurd op Diversiteit en inclusie (in aanbestedingen), dan kan dit thema worden toegevoegd aan de monitor.

2.2 Selectie subthema's voor in de monitor

In Tabel 1 staat de lijst met **negen subthema's die binnen dit project zijn geselecteerd** voor de monitor om de duurzaamheidsvoortgang op te meten. Deze subthema's komen voort uit een longlist van onderwerpen, en zijn geselecteerd aan de hand van diverse documenten en gesprekken met stakeholders (zie Paragraaf 1.4).

Niet alle onderwerpen die relevant zijn voor MVOI zijn inbegrepen in de voorgestelde lijst met subthema's om in de monitor te verwerken. Tabel 1 geeft aan welke subthema's zijn uitgewerkt voor elk van de toepassingsbieden 'Catering' en 'WKDV'. Een toelichting op de niet-geselecteerde subthema's staat in Bijlage A.

Tabel 1 - Thema's en subthema's waarvoor KPI's worden gedefinieerd in de monitor

MVOI-thema in monitor	Subthema	Catering	WKDV	Toelichting in paragraaf
Klimaat & milieu	Klimaatimpact assortiment	√	√	3.3
	Klimaatimpact bedrijfsvoering		√	3.4
	Eiwittransitie	√	√	3.5
Circulair	Voedselverspilling	√		4.3
	Stuksverpakkingen	√	√	4.4
	Optimalisatie apparaten		√	4.5
	Optimalisatie automaten		√	4.6
Gezondheid	Gezond aanbod ('Overheidsniveau gezonde catering' van Voedingscentrum)	√		5.3
Ketenverantwoordelijkheid	Keurmerken: milieu, sociaal, dierenwelzijn, e.d.	√	√	6.3
	ISV – Due dilligence	√	√	6.4
	Eerlijke handel		√	6.5
Social Return	Afstand tot arbeidsmarkt	√	√	7.3

2.3 Scope subthema's

De volgende KPI's gebruiken de scope die in Tekstkader 3 is beschreven:

- klimaatimpact assortiment;
- eiwittransitie;
- voedselverspilling;
- stuksverpakkingen (*productgroepen waar dit van toepassing is*);
- omverpakking (*productgroepen waar dit van toepassing is*);
- keurmerken: milieu, sociaal, dierenwelzijn, e.d.

Tekstkader 3 – Scope 'Totale inkoopgewicht (kg)'

De scope van de meeste KPI's is als volgt gedefinieerd:

Catering: Het totale inkoopgewicht van voeding en dranken door de leverancier voor één locatie, waarbij:

- het gaat om *netto* gewichten van *inkoop*, dus alléén het voedsel of de drank, geen verpakkingen;
- *non-food* producten, zoals servetten zijn *uitgesloten*;
- '*hulpstoffen*', zoals bakboter en frituurvet *wel* worden meegenomen.

WKDV: Het totale inkoopgewicht van de ingrediënten die door de leverancier op één locatie worden geleverd, zoals koffie, thee, cacao, suiker, melk(poeder) en zuivelvervangers. Het gaat om het netto gewicht van de ingrediënten, geen verpakkingen.

Zowel voor catering als voor WKDV wordt gerapporteerd over het totaalgewicht per locatie.

! Belangrijk om te vermelden is dat Wageningen University & Research (WUR) samen met andere stakeholders momenteel een methodiek ontwikkelt voor het berekenen van het totale inkoopgewicht van supermarkten. Zodra deze methode definitief is gepubliceerd, kan worden beoordeeld of de definitie van 'totaal inkoopgewicht' uit die methodiek aanleiding geeft om de definitie binnen dit project aan te passen.

De scope voor onderstaande KPI's wijkt af van bovenstaande scope en wordt per KPI (in de Hoofdstukken 3 t/m 7) omschreven:

- Klimaatimpact bedrijfsvoering: Dit gaat om de klimaatimpact van de hele bedrijfsvoering van de leverancier⁴ en niet enkel om inkoop.
- Gezonde aanbod (criteria voedingscentrum): Dit gaat om aanbod, niet om inkoop.
- Optimalisatie apparaten: Dit gaat niet om voeding of dranken, maar om de geplaatste apparaten.
- Eerlijke handel (ISV): Dit gaat niet om voeding of dranken, maar om een inspanning van de leverancier.
- Afstand tot arbeidsmarkt: Dit gaat niet om voeding of dranken, maar om de inzet van personeel.

⁴ Bij de impact van de bedrijfsvoering gaat het om de Scope 1-, 2- en 3-impact volgens het GHG protocol, waarbij ook het eigen energiegebruik van de leverancier wordt meegenomen in de berekening.

2.4 Frequentie en niveau van rapportage

Catering: Voor de meeste subthema's adviseren we **kwartaalrapportage**, aansluitend bij de bestaande kwartaalrapportages die leveranciers aan de decentrale contractmanagers van de Rijksoverheid leveren. Voor enkele KPI's is halfjaarlijkse of jaarlijkse rapportage voldoende. Rapportage **per locatie** is wenselijk, omdat er vaak duidelijke verschillen bestaan tussen locaties.

WKDV: Voor de meeste subthema's adviseren we **halfjaarlijkse rapportage**, in lijn met de huidige praktijk, waarbij niet standaard een kwartaalrapportage wordt geleverd. Voor sommige KPI's volstaat jaarlijkse rapportage. Voor WKDV raden we aan om voor de meeste KPI's **per contract** te rapporteren, aangezien de verschillen tussen locaties doorgaans beperkt zijn. Voor klimaatimpact assortiment en eiwittransitie is rapportage per locatie echter wel relevant.

2.5 Typen key performance indicators (KPI's)

Het monitoren van duurzaamheidsprestaties werkt aan de hand van key performance indicators (KPI's). Dit zijn de meetbare gegevens voor de onderwerpen waarop de voortgang wordt gemeten. Er zijn twee soorten KPI's:

Prestatie-KPI's vragen naar de daadwerkelijke duurzaamheidsresultaten en -effecten van de prestaties van een leverancier. Deze indicatoren geven vaak inzicht in kwantitatieve resultaten, bijvoorbeeld: Hoe groot is de klimaatimpact? Wat is de eiwitverhouding?

Procesvragen geven aan **hoe** een resultaat tot stand komt, of vragen naar de **inspanning** van een leverancier. Soms geven procesvragen duiding aan prestatie-KPI's, zoals de vraag 'met welke methode is de CO₂-uitstoot berekend?' De methodiek geeft invulling aan de scope van de berekening. Anderzijds kunnen proces KPI's inzicht geven in de vraag of een leverancier iets heeft gedaan. Een voorbeeld daarvan is de Procesvraag: 'Zijn de 'vragen aanpak ISV' ingevuld?'. Deze vraag geeft inzicht óf de taak is uitgevoerd, en niet in de inhoudelijke uitkomsten van deze activiteit.

Naast deze twee typen indicatoren stellen we voor om in de monitor ook enkele '**basis-indicatoren**' te vragen. Deze zijn behulpzaam om duiding te kunnen geven aan de KPI's. Een voorbeeld van een basisindicator is het totale gewicht (kg) aan ingekochte producten. Deze indicator geeft geen prestatie of inspanning weer, maar is behulpzaam te aggregeren voor de rapportage op rijksniveau. De basisindicatoren wordt benoemd in Paragraaf 2.6, de KPI's en procesvragen worden behandeld in de Hoofdstukken 3 t/m 7. Bijlage B bevat een beknopt overzicht van alle prestatie-KPI's en procesvragen, met het gewenste niveau en de frequentie van rapportage.

2.6 Basisindicatoren

Om gegevens te kunnen samenvoegen op het niveau van de Rijksoverheid, moeten op basis van de antwoorden van leveranciers berekeningen worden gemaakt, zoals totalen en gemiddelden. Zo kunnen de KPI's worden vastgesteld die in het dashboard van de monitor voor de Rijksoverheid zichtbaar zijn. Daarom stellen we voor dat leveranciers rapporteren over een aantal basisindicatoren:

- **B1: Algemeen: Totaalgewicht inkoop (kg).**
De scope voor het berekenen van het totaalgewicht van de inkoop staat in Tekstkader 3). Een extra vraag bij deze basisindicator is:
B1b: Aandeel van het assortiment waarvoor het totaalgewicht is bepaald (% van Inkoopbedrag)
- **B2: Eiwittransitie: Totaal inkoop eiwitgewicht (kg).**
- **B3: Verspilling: Totaal inkoopgewicht in periode (kg).**
Alleen invullen indien wordt gerapporteerd op 'banqueting'. Het gaat hier om het totaal inkoopgewicht (kg) corresponderend met de weken waarin verspilling in banqueting is gemeten.
- **B4: Keurmerken - Totaalgewicht inkoop (kg) per productgroep.**
De productgroepen zijn:
 - a. Eieren.
 - b. Groente en fruit.
 - c. Vis, schaal- en schelpdieren.
 - d. Koffie, thee, chocolade (cacao).
 - e. Vlees.
 - f. Zuivel.
 - g. Wijn.
 - h. Overige producten (= B1 – a t/m g). Deze extra categorie is toegevoegd, omdat ook productgroepen buiten bovengenoemde indeling een keurmerk kunnen hebben.
- **B5: Totaal inkoopgewicht koffiebonen (kg).**
- **B6: Social return: Totaal aantal uren besteed binnen het contract (aantal).**
Alleen als het niet mogelijk is om 'aantal uren social return' te rapporteren, op basis van contract, dan:
B7: Social return: Totaal bedrag voor het contract (loonsom) (€).

2.7 Aggregatie van data

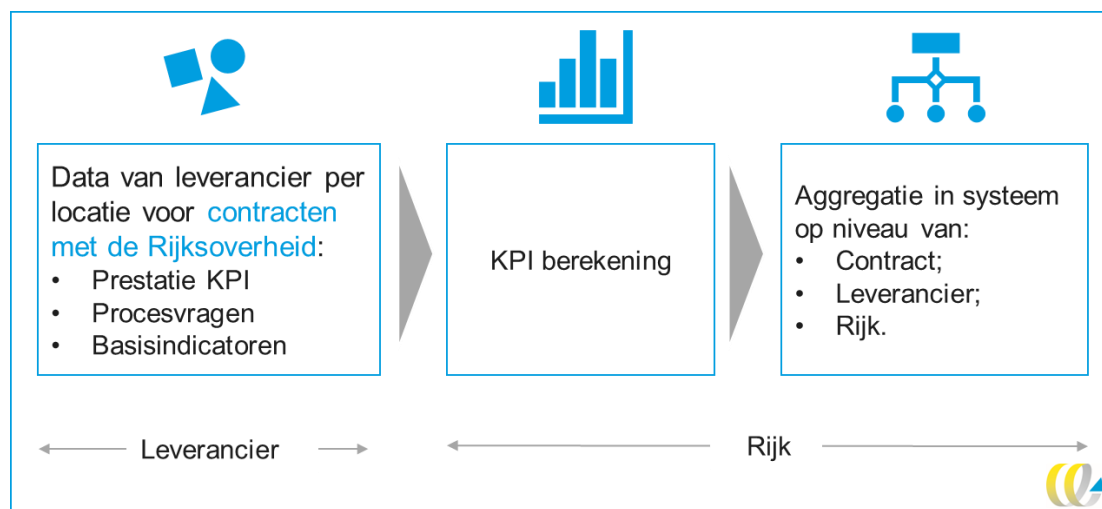
De leveranciers rapporteren de meeste data per contract of locatie. De te ontwikkelen monitor dient, bijvoorbeeld via de gegevens uit het datamanagementsysteem⁵, **automatisch** de gegevens te **aggregeren** op het niveau van:

- contract;
- leverancier;
- Rijk.

Met behulp van de basisindicatoren, zoals bijvoorbeeld 'totaal inkoopgewicht (kg)' ontstaat inzicht in bijvoorbeeld gemiddelden of in verschillen tussen grote en kleine contracten. De basisindicatoren helpen om de data van één locatie, contract of leverancier ten opzichte van het rijksniveau op een goede manier te verwerken.

Figuur 3 geeft een overzicht van de werking van de monitor op hoofdlijnen.

Figuur 3 – Werking van de monitor

⁵ Het gaat om een systeem zoals 'Oracle'. De categorie gaf aan dat er binnenkort met een nieuw systeem gewerkt gaat worden. De naam hiervan is nog niet bekend.

3 Klimaat en milieu

3.1 Doelstellingen Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft diverse **beleidsdoelstellingen** op het thema Klimaat en Milieu. We benoemen de belangrijkste doelstellingen voor deze monitor:

- **Klimaat (EU):** De Europese economie en samenleving is in 2050 klimaatneutraal en de netto-uitstoot van broeikasgassen is in 2030 met 55% verminderd ten opzichte van 2030. (Bron: [De Klimaatwet](#))
- **Klimaat (NL):** In 2030 zal Nederland 55% minder broeikasgassen uitstoten ten opzichte van 1990. Als tussenstap moet er in 2040 90% reductie zijn en in 2050 moet Nederland klimaatneutraal zijn. (Bron: [Website van de rijksoverheid](#)).
- **Eiwittransitie (NL):** Het gezamenlijke doel van de ministeries VWS en LNV is dat meer mensen volgens de Schijf van Vijf van het Voedingscentrum gaan eten. Onderdeel hiervan is de doelstelling om een verschuiving in de balans van de consumptie van plantaardige en dierlijke eiwitten naar een 50/50-verhouding in 2030 te realiseren. (Bron: [Kamerbrief 31 532-291 Voedingsbeleid](#)).
- **Milieu (NL):** In 2030 moet 15% van het landbouwooppervlak voor biologische landbouw worden gebruikt (Bron: [Actieplan - Groei van biologische productie en consumptie](#)). (Het onderwerp 'Biologisch' wordt in dit rapport verder bij subthema Ketenvaardigheid – Keurmerken' behandeld).

In het categorieplan 'Consumptieve Dienstverlening' staan diverse **inkoopdoelstellingen**:

- **Klimaat:** De contracten worden zodanig opgesteld dat de geleverde producten en diensten uiterlijk in 2030 ambitieus zijn op het gebied van klimaatneutraliteit en circulariteit. Dat betekent: toewerken naar een klimaatneutrale (ook wel: klimaatvriendelijke) catering. Voor WKDV wordt hierbij de CO₂-prestatieladder als instrument ingezet.
- **Eiwittransitie:** Vervangen van dierlijke eiwitten door plantaardige eiwitten, met ruimte voor de consumptie van duurzaam geproduceerde dierlijke producten.

3.2 Overzicht van subthema's

De subthema's in scope voor het thema Klimaat en milieu zijn:

- **klimaatimpact** van het **assortiment** (*catering en WKDV*);
- **klimaatimpact** van de **bedrijfsvoering** (*WKDV*);
- de **eiwittransitie** (*catering en WKDV*).

De subthema's buiten scope zijn: Watergebruik, Landgebruik, Biodiversiteit, Korte keten, Emissieloos Transport en True Pricing (zie een toelichting in Bijlage A).

In het kader van de **landelijke klimaatdoelen** wil de Rijksoverheid inzicht krijgen in de bijdrage van de rijksinkoop (waaronder de inkoop van voeding en dranken) aan de vermindering van klimaatimpact. Deze klimaatimpact vindt plaats binnen én buiten Nederland, omdat een deel van het in Nederland geconsumeerde voedsel direct of indirect⁶ uit het buitenland komt. Omdat de klimaatimpact van **assortiment en bedrijfsvoering**⁷ op andere wijze wordt berekend, zijn hier twee KPI's voor opgesteld.

Catering: In de MVI-criteria wordt de klimaatimpact wel van het *assortiment* uitgevraagd, maar niet van de *bedrijfsvoering*. Ons advies sluit daarbij aan.

WKDV: De MVI-criteria vragen nu geen rapportage over de klimaatimpact van het *assortiment*, al blijkt uit ons onderzoek dat dit op ingrediëntniveau wel kán. In contracten voor warme dranken wordt wél het CO₂-ambitieniveau volgens de CO₂-prestatieladder uitgevraagd, die de klimaatimpact van de *bedrijfsvoering* dekt. Daarom adviseren we voor WKDV om de klimaatimpact van zowel het assortiment als bedrijfsvoering uit te vragen.

De **eiwittransitie**, de verschuiving van dierlijk naar plantaardig eiwit, is een speerpunt van de Rijksoverheid. Het is een milieuthema en een gezondheidsthema. In dit project is het onder milieu geschaard, omdat het ook relevant is voor de klimaatimpact (en andere milieuthema's).

3.3 Klimaatimpact assortiment

Tabel 2 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor de klimaatimpact van het assortiment

Subthema	Klimaatimpact assortiment	
Toepassingsgebieden	- Catering - WKDV	
Frequentie	<i>(Catering):</i> <i>(WKDV):</i>	per kwartaal per halfjaar
Scope	<i>(Catering):</i> <i>(WKDV):</i>	het totale inkoopgewicht voeding en dranken (kg) het totale inkoopgewicht van ingrediënten ⁸ (kg)

⁶ Indirect betekent hier dat ook veevoer deels over de grens wordt geteeld; bij varkens en kippen is dat meer dan 85%. (Bron: [Compendium voor de leefomgeving](#))

⁷ Bij de impact van de bedrijfsvoering gaat het om de Scope 1-, 2- en 3-impact volgens het GHG-protocol, waarbij ook het eigen energiegebruik van de leverancier wordt meegenomen in de berekening.

⁸ Het gaat hier om alle ingrediënten, waaronder koffiebonen, thee, cacao, suiker, melk(poeder), zuivelvervangers, etc.

Subthema	Klimaatimpact assortiment
Niveau van rapportage	(Catering): per locatie ⁹ (restaurant, banqueting en koffiebar samen) (WKDV): per locatie (voor alle automaten samen)
Methodiek	Verschillend per leverancier (gespecificeerd in Procesvraag PV1 en PV2)
Basisindicator ¹⁰	B1. Totaal inkoopgewicht (kg)
Prestatie-KPI's	P1. Totale CO₂-uitstoot van het totaal inkoopgewicht (kg CO ₂ -eq.)
Procesvragen	PV1. Hoe is de CO₂-uitstoot berekend? ☐ Via een tool: ☐ GS1 Data source ☐ PS in Foodservice/Foodstep ☐ Bright Green ☐ Anders: ☐ Via een eigen berekening, met de volgende database: ☐ Agrifootprint ☐ Blonk-database 'Database milieubelasting voedingsmiddelen 2024' ☐ Ecoinvent ☐ Agribalyse ☐ DK database ☐ PEF-wise methodology for food products consumed in the Netherlands (RIVM, WUR, Blonk) (Verwacht: januari 2026) ☐ Andere database: PV2. Voor welke levenscyclusfasen is de CO₂-uitstoot berekend? Geef de systeemgrenzen/scope aan van de berekeningen (zie Paragraaf 3.3.2 voor meer informatie) ☐ Wieg-tot-poort (cradle-to-gate) ☐ Wieg-tot-distributiecentrum ☐ Wieg-tot-consumptie (cradle-to-consumption) ☐ Wieg-tot-graf (cradle-to-grave) ☐ Anders: PV3. Voor welk deel van het totaalassortiment dat bij B1 is opgegeven is de CO₂-uitstoot berekend? (gewichts-%) PV4. Voor welk deel van het totaalassortiment waarvoor de CO₂-uitstoot is berekend heeft u specifieke CO₂-data van uw toeleverancier op productniveau? (gewichts-%) PV5a. Is de CO₂-berekening geverifieerd door een derde partij? (ja/nee) PV5b. Zo ja: welke? PV6a. (Catering) Lijst met top 25-grootste vervuilende producten met gewicht en impact per productsoort (hoeveel kg en hoeveel kg CO₂-eq.)

⁹ We adviseren om de impact van het assortiment per locatie uit te vragen, omdat op die manier directere sturing kan plaatsvinden. Bezoekersaantallen en wensen van bezoekers kunnen per locatie verschillen, wat de keuze voor het aanbod mede bepaalt. Deze nuances vallen weg als er op contractniveau wordt gerapporteerd.

¹⁰ Met behulp van deze basisindicator wordt bij deze KPI de data geaggregeerd op rijksniveau.

3.3.1 Methode

De klimaatimpact van het assortiment wordt uitgedrukt in de eenheid kg CO₂-equivalent, waarvan een definitie is opgenomen in Tekstkader 4.

Tekstkader 4 – Definitie van CO₂-equivalent

'CO₂-eq.' is een maat voor de klimaatimpact van broeikasgassen, uitgedrukt in de hoeveelheid CO₂ die dezelfde opwarming zou veroorzaken. Dit wordt berekend door de massa van een gas te vermenigvuldigen met zijn Global Warming Potential (GWP), zoals gedefinieerd door het IPCC. Bijvoorbeeld, methaan heeft een GWP van 27, wat betekent dat 1 ton methaan hetzelfde effect heeft als 27 ton CO₂.

De klimaatimpact wordt bepaald door het vermenigvuldigen van hoeveelheid (kg product) met CO₂-kentallen van dat product (kg CO₂-eq./kg). Twee aspecten zijn van belang¹¹:

1. De **milieukundige achtergrondgegevens** van de producten (zogenoeten CO₂-kentallen) die gebruikt worden bij de berekening. Deze kunnen uit een algemene database komen ('gemiddelde tomaat'), of leverancier-specifiek zijn ('tomaat van leverancier x').
2. De **levenscyclusstappen** van de berekening (de scope): wat is inbegrepen in de achtergrondgegevens en de berekeningen, en wat niet. Bijvoorbeeld: 'inclusief of exclusief transport van productie naar de leverancier?'.

Er zijn ook meerdere (commerciële) partijen die berekeningen kunnen uitvoeren, soms met behulp van zelf ontwikkelde tooling. De verschillende databases, scopes en berekeningsmethoden zijn niet met elkaar vergelijkbaar en nog volop in ontwikkeling. Daarom is het goed te beseffen dat deze prestatie-KPI een **indicatie** geeft van de klimaatimpact en geen exacte waarde.

Ons advies voor deze monitor is om de klimaatimpact kwantitatief te registreren en daarnaast vast te leggen met welke methodiek en welke scope (levenscyclusfasen) de berekening is uitgevoerd. Tekstkader 5 geeft een toelichting op de keuzemogelijkheden voor de methodieken (en waarom het GHG-protocol niet in de lijst is opgenomen). In Tabel 3 is een overzicht opgenomen van de onderscheiden levenscyclusfasen.

Tekstkader 5 – Geselecteerde methodieken en het GHG protocol

De methodieken (tools en databases die we benoemen in de Procesvraag) zijn geselecteerd op basis van literatuuronderzoek, expert kennis en gesprekken met stakeholders. In ons advies hebben we bewust de GHG protocol niet opgenomen als methodiek. De GHG-methodiek is namelijk een methodiek op bedrijfs-niveau, en deze KPI is op assortiment niveau.

¹¹ Naast deze aspecten zijn er ook nog andere aspecten die invloed hebben op de berekening van de klimaatimpact, die zo specifiek zijn dat we die hier niet uitvragen (bijvoorbeeld verschillen in versies van databases en milieu-impactbeoordelingsmethoden van LCA die tot kleine verschillen in CO₂-kentallen kunnen leiden).

Vanuit 'dashboard duurzaamheid supermarkten' wordt wel aangesloten op GHG protocol, wat betreft *ingekochte goederen en services* (Categorie 1 van Scope 3 volgens [het GHG Protocol](#)) en de *upstream transportation and distribution* (Categorie 4 van Scope 3 volgens [het GHG Protocol](#)). Echter raden wij aan dit niet op dezelfde manier in kaart te brengen voor cateraars. Redenen zijn:

- De data van de monitor is niet goed vergelijkbaar en afhankelijk van bedrijfsstructuur: de scope verschilt per supermarkt (bij de ene valt non-food binnen de scope, bij de andere niet; de ene neemt alle Scope-3-categorieën mee, terwijl de andere slechts een deel meeneemt).
- Cateraars hebben onderling vaak verschillende structuren. Als een cateraar bijvoorbeeld zelf het transport in handen heeft, valt dit onder Scope 1, anders onder Scope 3.

Tabel 3 – Definities van levenscyclusfasen en bijbehorende broeikasgasemissies

Scope	Definitie
Wieg-tot-poort (cradle-to-gate)	Totale hoeveelheid broeikasgasemissies vanaf de winning van grondstoffen tot aan het verlaten van de fabriekspoort. (= grondstoffen + productie)
Wieg-tot-distributiecentrum	De totale hoeveelheid broeikasgasemissies vanaf de winning van grondstoffen tot aan de levering bij het distributiecentrum. Dit omvat de processen van grondstofwinning, productie en transport tot het distributiecentrum, maar sluit de verdere distributie naar eindgebruikers en het gebruik van het product uit. (= grondstoffen + productie + transport naar distributiecentrum)
Wieg-tot-consumptie (cradle-to-consumption)	Totale hoeveelheid broeikasgasemissies vanaf de winning van grondstoffen tot en met de consumptie door de eindgebruiker. Conform PEF-richtlijnen (EC, 2021). (= grondstoffen + productie + transport naar distributiecentrum + transport eindproduct + gebruik)
Wieg-tot-graf (cradle-to-grave)	Totale hoeveelheid vanaf de winning van grondstoffen tot en met de einde-levensfase (afvalbeheer), inclusief productie, distributie en gebruik. (= grondstoffen + productie + transport naar distributiecentrum + transport eindproduct + gebruik + eind leven)
Levenscyclusstap	Definitie
Grondstoffen	Emissies bij de winning of productie van grondstoffen, inclusief verpakking, opslag, overslag en transport van de grondstoffen.
Productie	Emissies bij de productie-/fabricageprocessen van het product.
Transport distributiecentrum	Emissies bij transport van het product van de productielocatie naar het distributiecentrum. Deze levenscyclusfase omvat transport van het eindproduct en zijn verpakking, evenals opslag en overslag.
Transport eindproduct	Emissies bij transport van het product van de distributielocatie naar de downstream-afnemers. Deze levenscyclusfase omvat transport van het eindproduct en zijn verpakking, evenals opslag en overslag.
Gebruik	Emissies tijdens de gebruiksfase van het product door de eindgebruiker/consument.
Eind leven	Emissies tijdens de afvalfase van het product, incl. verwijdering, recycling en terugwinning.

Met de aangeleverde data over CO₂-uitstoot en berekeningsmethodiek kan de monitor een schatting maken voor de totale klimaatimpact van het cateringassortiment en de geleverde warme dranken en ingrediënten binnen het Rijk. Het inzicht in de verschillende methodes en scopes die worden toegepast, is waardevol om te kunnen onderzoeken hoe de rapportages van elkaar verschillen en op welke manier een betere schatting van de totale impact kan worden gemaakt. Als bijvoorbeeld in de ene rapportage het transport tot locatie wél is meegenomen, en in de andere niet, dan kan op basis van een schatting van de impact van transport een betere totaalschatting worden gemaakt voor het Rijk.

3.3.2 Scope

Voor catering wordt de berekening gemaakt op basis van het **totale inkoopgewicht van voeding en dranken**, zie de scope in Paragraaf 2.3.

Voor WKDV wordt de berekening gemaakt op basis van het **totale inkoopgewicht van ingrediënten**, zie de scope in Paragraaf 2.3.

3.3.3 Aandachtspunten en gekozen oplossingen

In contact met de stakeholders zijn een aantal aandachtspunten (belemmeringen) naar voren gekomen bij rapportage over de klimaatimpact. We benoemen deze hieronder, samen met de door ons geadviseerde oplossing om met de aandachtspunten om te gaan:

- In het ideale geval brengen alle leveranciers **100% van hun assortiment** in kaart. In de praktijk is dit **niet haalbaar**, omdat voor sommige producten geen CO₂-impact beschikbaar is (door ontbrekende data of omdat het product niet in een database voorkomt). Daarom is de Procesvraag toegevoegd: 'Voor welk deel van het totaalassortiment is de CO₂-uitstoot berekend?' Zo kunnen leveranciers rapporteren wat ze wel weten en duidelijk aangeven wat nog niet inzichtelijk is. Het is hierbij belangrijk dat producten met een relatief **hoge CO₂-impact** worden meegenomen in de berekening van deze KPI, zoals vlees, kaas en andere zuivelproducten. We raden aan dit als opmerking in de monitor te vermelden en adviseren de opdrachtgever om hierop door te vragen bij kwartaal overleggen.
- Uit ons onderzoek blijkt dat het mogelijk is om frisdranken mee te nemen in de scope van het inkoopgewicht en de klimaatimpact. Wel is het belangrijk om te beseffen dat **'dranken' een vertekend beeld zouden kunnen geven** bij de aggregatie, vanwege het relatief grote gewicht. Een locatie waarin frisdranken, bier en wijn een groot deel uitmaken van het assortiment, geeft een ander beeld dan een locatie waar nauwelijks dranken worden ingekocht. Een mogelijke oplossing kan zijn om bij de basisindicatoren ook het gewicht van dranken apart uit te vragen. Ons advies is echter om dit nu nog niet te doen, omdat we niet een te hoge (administratieve) last aan de leveranciers willen opleggen. Wel is het goed om bij de evaluatie van gerapporteerde data in gedachten te houden dat de hoeveelheid dranken van invloed kan zijn.

- Voor WKDV is het belangrijk om te vermelden dat de leveranciers hebben aangegeven dat rapportage per contract beter zou zijn. De categorie heeft de voorkeur voor rapportage per locatie, omdat op die manier directere sturing mogelijk is. Het zou goed zijn om bij de daadwerkelijke ontwikkeling van de monitor dit aandachtspunt nogmaals bij de leveranciers onder de aandacht te brengen.
- Het is belangrijk om te beseffen dat sommige databases werken met een **gemiddelde CO₂-uitstoot** van producten. Het risico daarbij is dat **niet de werkelijke impact** wordt berekend. Beter zou zijn om altijd te rekenen met de specifieke CO₂-uitstoot van de toeleveranciers (mits deze geverifieerd zijn). Dit is echter voor veel leveranciers niet haalbaar. Om inzicht te krijgen in de mate waarin met gemiddeldes is gerekend, hebben we de volgende Procesvraag toegevoegd: ‘Voor welk deel van het totaalassortiment heeft u specifieke CO₂-data van uw toeleverancier op productniveau?’.
- Idealiter zouden alle leveranciers dezelfde methodiek gebruiken zodat CO₂-cijfers vergelijkbaar zijn. Het is echter **niet makkelijk om één methodiek** voor te schrijven die caters moeten gebruiken, aangezien ze allemaal aan een ander systeem hebben geïmplementeerd. Samen met de ketenpartijen kan wel worden onderzocht of het op termijn wenselijk is om over te stappen naar één methodiek, bijvoorbeeld één die aansluit bij de Europese Product Environmental Footprint-regels, met het oog op EU-wetgeving¹². Dit onderzoek valt buiten de scope van het huidige project. Wel zal de monitor met de antwoorden op Procesvragen 1 en 2 inzicht geven in de spreiding van toegepaste methodieken, wat startpunt kan zijn voor het gesprek over harmonisatie.
- De ontwikkelingen rond CO₂-kengetalendatabases gaan snel. Aanpassingen hierin kunnen leiden tot **aangepaste emissiefactoren** voor bepaalde producten. Afhankelijk van het moment waarop deze updates plaatsvinden, kunnen de gerapporteerde CO₂-cijfers daardoor wijzigen, **ook als het assortiment zelf niet is veranderd**.

3.3.4 Aggregatie van data

De belangrijkste terugkoppeling op rijksniveau is de totale klimaatimpact van het assortiment (kg CO₂-eq.) van alle contracten samen én de KPI ‘CO₂-uitstoot per inkoopgewicht’.

In Tabel 4 bespreken we de manier van aggregeren per Prestatie-KPI en Procesvraag.

¹² Let op: zelfs met de toepassing van PEF is de data nog niet altijd goed vergelijkbaar, omdat er nog steeds ruimte is voor methodologische keuzes. Een voorbeeld uit de bloemensector laat zien dat dergelijke keuzes kunnen leiden tot een verschil van 10–20% tussen de berekende voetafdrukken van verschillende bedrijven.

Tabel 4 – Manier van aggregeren voor Klimaatimpact assortiment

Prestatie-KPI's	Manier van aggregeren
P1. Totale CO ₂ -uitstoot (kg CO ₂ -eq.)	De optelsom van de CO ₂ -uitstoot (= D1) (voor Contract, Leverancier, Rijk)
<i>Berekende prestatie-KPI:</i> CO ₂ -uitstoot per inkoopgewicht (kg CO ₂ -eq./kg inkoop)	De CO ₂ -uitstoot (= P1) gedeeld door het inkoopgewicht waarvoor de CO ₂ -uitstoot is berekend (= PV3 * B1) = P1 / (PV3 * B1) (voor Locatie, Contract, Leverancier, Rijk)
Procesvragen	Manier van aggregeren/Inzicht voor contractmanagers
PV1. Hoe is de CO ₂ -uitstoot berekend?	Met antwoorden op deze vraag wordt inzichtelijk hoe vergelijkbaar de CO ₂ -cijfers zijn tussen leveranciers. Met de antwoorden op deze vraag en op basisindicator B1 (totaal inkoopgewicht) kan worden bepaald welk deel van de totale rijksinkoop is berekend volgens welke methodiek. Bijvoorbeeld: 35% met een eigen berekening, 30% met PS in Foodservice, etc.
PV2. Voor welke levenscyclusfasen is de CO ₂ -uitstoot berekend?	De antwoorden op deze vraag geven aan welke scope ten grondslag ligt aan de berekening. Hiermee wordt zichtbaar in hoeverre de CO ₂ -cijfers tussen leveranciers vergelijkbaar zijn. Wanneer een leverancier bijvoorbeeld wél de gebruiksfase binnen de scope heeft en anderen niet, kan dat verklaren waarom de CO ₂ -cijfers hoger uitvallen.
PV3. Voor welk deel van het totaalassortiment dat bij B1 is opgegeven is de CO ₂ -uitstoot berekend? (gewichts-%)	Met de antwoorden op deze vraag en op basisindicator B1 (totaal inkoopgewicht) kan worden berekend voor welk percentage van het totaalassortiment de CO ₂ -impact is berekend. Door voor het 'missende' deel een gemiddelde impact te nemen, kan een schatting worden gemaakt van de totale impact , door gebruik te maken van een gemiddeld kengetal. Als hier <100% is ingevuld, raden we de opdrachtgever aan bij het kwartaaloverleg te vragen welke producten/productgroepen in de berekening buiten beschouwing zijn gelaten. Als blijkt dat het gaat om producten met een relatief hoge impact, (zoals vlees, kaas, overige zuivel) adviseren we de opdrachtgever om aan de leverancier te vragen in de volgende berekening toch een (schatting van de) impactberekening uit te voeren.
PV4. Voor welk deel van het totaalassortiment waarvoor de CO ₂ -uitstoot is berekend, heeft u specifieke CO ₂ -data van uw toeleverancier op productniveau? (gewichts-%)	Met de antwoorden op deze vraag, basisindicator B1 (totaal inkoopgewicht) en Procesvraag PV3, kan worden berekend voor welk percentage van het totaalassortiment voor het Rijk de specifieke leveranciersdata is berekend. Dit geeft een indruk van de (on)zekerheid van de totale impact die is gerapporteerd bij P1.
PV5. Is de CO ₂ -berekening geverifieerd door een derde partij, zo ja: welke?	Dit geeft een indruk hoe betrouwbaar de cijfers zijn. Op rijksniveau kan worden gerapporteerd bij welk aandeel (%) van de locaties de klimaatimpact is geverifieerd door een derde partij.
PV6a. (<i>catering</i>) Lijst met top 25-grootste vervuilende producten	Deze informatie kan worden gebruikt om beleidskeuzes te maken en het gesprek aan te gaan per leverancier.

3.4 Klimaatimpact bedrijfsvoering

Tabel 5 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor de klimaatimpact van bedrijfsvoering.

Subthema	Klimaatimpact bedrijfsvoering
Toepassingsgebied	• WKDV
Frequentie	Jaarlijks
Scope	De totale bedrijfsvoering van de leverancier
Niveau van rapportage	Per leverancier ¹³
Methodiek	CO ₂ -Prestatieladder
Basisindicator	Niet van toepassing
Prestatie-KPI's	Niet van toepassing
Procesvragen	PV1. Op welk niveau en volgens welke versie van de CO ₂ -Prestatieladder is het bedrijf momenteel gecertificeerd? ☐ Trede 1 Versie 3.1 ☐ Trede 1 Versie 4 ☐ Trede 2 Versie 3.1 ☐ Trede 2 Versie 4 ☐ Trede 3 Versie 3.1 ☐ Trede 3 Versie 4 ☐ Trede 4 Versie 3.1 ☐ Trede 5 Versie 3.1

3.4.1 Methode

De klimaatimpact van bedrijfsvoering wordt in de monitor uitgedrukt als de trede van de [CO₂-Prestatieladder](#) waar de leverancier aan voldoet. De CO₂-Prestatieladder is een duurzaamheidsinstrument dat organisaties ondersteunt bij het reduceren van hun CO₂-uitstoot. Bedrijven worden beoordeeld op vier criteria: inzicht in de CO₂-uitstoot, een reductieplan, communicatie en samenwerking binnen de sector en keten. Hoe hoger de trede, hoe uitgebreider en strenger de criteria zijn.

Er bestaan momenteel **twee versies van de ladder**: versie 3.1 (met vijf treden) en versie 4.0 (met drie treden). Tot 2027 mag versie 3.1 nog worden toegepast in aanbestedingen. Daarom stellen wij in deze monitor voor om voorlopig alle vijf de treden uit te vragen, en de versie van de ladder te specificeren. Na 2027 kan dit worden beperkt tot de drie treden van versie 4.0.

¹³ De trede geldt voor de algehele bedrijfsvoering van de leverancier, en is dus geldig voor elk contract en elke locatie die de leverancier bevoorraadt.

Het is belangrijk om te benadrukken dat de **CO₂-Prestatieladder weinig zegt over de daadwerkelijke CO₂-reductie**. De ladder richt zich namelijk op de bedrijfsvoering van organisaties als geheel. Zo geeft trede 1 bijvoorbeeld geen informatie over Scope 3-emissies, die betrekking hebben op ingekochte producten (en dus ook het assortiment bij het Rijk). Dit maakt de ladder ongeschikt als Prestatie-KPI. Omdat de ladder voor het toepassingsgebied 'WKDV' echter wel de huidige standaard vormt in de sector en ook in aanbestedingen als belangrijk instrument wordt gezien, stellen wij voor deze wél op te nemen in de monitor, maar uitsluitend als Procesvraag. Het advies is om op termijn te evalueren of deze vraag kan vervallen¹⁴, zodat uitsluitend nog wordt gestuurd op de KPI 'Klimaatimpact assortiment'.

3.4.2 Scope

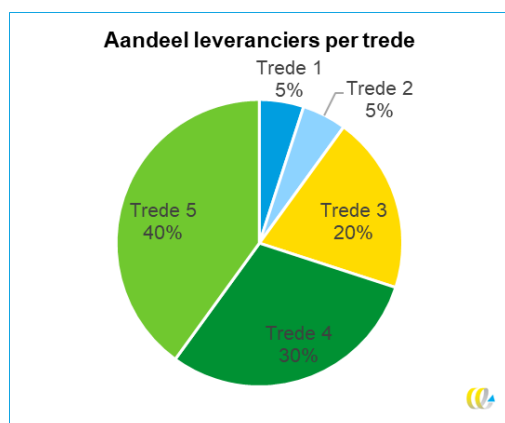
Rapportage vindt plaats over de gehele bedrijfsvoering van de leverancier. Afhankelijk van de trede gaat dit om Scope 1 en Scope 2 (trede 1) of alle scopes inclusief Scope 3 (trede 2 en 3), zoals beschreven in het [GHG Protocol](#).

3.4.3 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is het percentage leveranciers dat aan een bepaalde trede voldoet binnen alle contracten binnen het Rijk. In onderstaande tabel bespreken we de manier van aggregeren.

Procesvragen	Manier van aggregeren
<i>Berekende KPI:</i> Percentage leveranciers dat aan een bepaalde trede voldoet	Aantal leveranciers per trede (=PV1) gedeeld door totaal aantal leveranciers (voor elke trede voor contract, leverancier, Rijk)

Figuur 4 – Illustratief voorbeeld van visualisatie Procesvraag klimaatimpact bedrijfsvoering

In het dashboard van de monitor kan de terugkoppeling bijvoorbeeld worden uitgedrukt in een diagram per trede.

Een andere manier is om alleen het hoogste niveau in een getal weer te geven en bijvoorbeeld terug te koppelen: X% van de leveranciers voldoet aan de hoogste trede (trede 3 in v4.0 of trede 5 in v3.1). Dat betekent dat x% van alle locaties en x% van alle contracten voldoet aan de hoogste trede.

¹⁴ Hierbij speelt ook de overweging mee dat gestelde eisen volgens de Aanbestedingswet verband moeten hebben met het voorwerp van de opdracht. Omdat certificatie van de totale bedrijfsvoering volgens de CO₂-prestatieladder een bredere scope heeft dan één opdracht voor de Rijksoverheid is het mogelijk niet-proportioneel om dit te eisen.

3.5 Eiwittransitie

Tabel 6 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor de eiwittransitie

Subthema	Eiwittransitie
Toepassingsgebieden	- Catering - WKDV
Frequentie	<i>Catering</i> : per kwartaal <i>(WKDV)</i> : per halfjaar
Scope	Het totale inkoopgewicht voeding en dranken (kg)
Niveau van rapportage	<i>(Catering)</i> : per locatie (restaurant, banqueting en koffiebar samen) <i>(WKDV)</i> : per locatie (voor alle automaten samen)
Methodiek	Eiweet
Basisindicator	B2. Totaal inkoop eiwitgewicht (kg)
Prestatie-KPI's	P1. Aandeel ¹⁵ eiwitvolume plantaardig : dierlijk (%)
Procesvragen	PV1. Voor welk deel van het totaal inkoopgewicht (B1) is 'het aandeel eiwitvolume plantaardig: dierlijk' berekend? (gewichts-%)

3.5.1 Methode

De eenheid van het thema 'Eiwittransitie' is de eiwitverhouding: het aandeel plantaardig versus dierlijk eiwit, uitgedrukt als percentage van het totale gewicht van ingekochte eiwitten.

Binnen de voedselsector bestaat hiervoor al een vastgelegde methode: de [Eiweet-monitor Foodservice](#), ontwikkeld door de Green Protein Alliance en ProVeg Nederland. Het merendeel van de cateraars die aan het Rijk leveren, werken met Eiweet of hebben een vergelijkbare methodiek.

Volgens Eiweet is deze methodiek ook toepasbaar voor WKDV-leveranciers. Zij kopen doorgaans minder ingrediënten in dan foodservicebedrijven en de rapportage kan worden beperkt tot de voor hen relevante ingrediënten. Tijdens de gesprekken in dit onderzoek gaven WKDV-leveranciers aan dat dit mogelijk moet zijn. **Ons advies voor deze monitor** is daarom om **aan te sluiten bij de Eiweet-methodiek**.

¹⁵ Hier wordt direct naar het aandeel gevraagd, omdat dit de uitkomst van de methodiek is. (Binnen de methodiek worden al berekeningen gemaakt met de datapunten voor gewicht en eiwitgewicht.)

De belangrijkste stappen van deze methodiek worden hieronder kort toegelicht. Voor de volledige beschrijving verwijzen we naar: [De Eiweet Monitor Foodservice – juni 2023](#).

1. **Eiweet groep koppelen aan productcategorie:** Elk product of elke productgroep wordt ingedeeld in één van vier eiwitgroepen:
 - Plantaardig core: Producten die uitsluitend plantaardige eiwitten bevatten en die een directe, centrale bijdrage leveren aan de eiwittransitie (bijvoorbeeld peulvruchten, noten en vleesvervangers).
 - Plantaardig non-core: Producten die ook uitsluitend plantaardige eiwitten bevatten, maar die niet tot de kerncategorieën voor de eiwittransitie behoren (bijvoorbeeld brood, groente en rijst)
 - Dierlijk-plantaardig combi: Producten die zowel dierlijke als plantaardige eiwitten bevatten.
 - Dierlijk core: Producten die vrijwel uitsluitend dierlijke eiwitten bevatten.

Een overzicht van de classificering van deze aan productcategorieën staat in Bijlage 1 van de Eiweet-methodiek foodservice. Leveranciers kunnen deze indeling gebruiken om hun eigen productcategorieën te classificeren.

2. **Ingekochte kilogram totaal en kilogram eiwit berekenen:** Per product of productgroep wordt vastgesteld hoeveel eiwit gemiddeld per ingekochte eenheid aanwezig is op basis van de voedingswaardedeclaratie. Als deze informatie ontbreekt, kan het eiwitgehalte worden geschat met de NEVO-tabel (zie Bijlage 3 van de Eiweet-methodiek foodservice). Deze eiwitinhoud wordt vermenigvuldigd met de ingekochte hoeveelheid (in stuks of kilogram) om de totale ingekochte hoeveelheid eiwit per categorie vast te stellen.
3. **Verhouding vaststellen:** De verhouding tussen de eiwitvolumes van de groepen wordt eerst apart berekend. Voor de eindverhouding plantaardig/dierlijk worden de groepen samengevoegd, als volgt:
 - $\text{Plantaardig} = \text{plantaardig core} + \text{plantaardig non-core} + 50\% \text{ van dierlijk-plantaardig combi.}$
 - $\text{Dierlijk} = \text{dierlijk core} + 50\% \text{ van dierlijk-plantaardig combi.}$Op deze manier wordt zowel de verdeling van het totale volume als de verdeling van het eiwitvolume tussen plantaardig en dierlijk vastgesteld.

3.5.2 Scope

Rapportage vindt plaats over het totaal van de productgroepen die de leverancier inkoopt en die de Eiweet methodiek foodservice benoemd in hun Bijlage 2. Deze productgroepen komen overeen met de scope zoals beschreven in Paragraaf 2.3.

3.5.3 Aandachtspunten en gekozen oplossingen

Een aandachtspunt bij rapportage over de eiwittransitie benoemen we hieronder, samen met de door ons geadviseerde oplossing:

- In het ideale geval brengen alle leveranciers **100% van hun assortiment** in kaart. In de praktijk is dit **niet haalbaar**, omdat voor sommige producten geen informatie beschikbaar is (door ontbrekende data of omdat het product niet in een standaard database voorkomt, zoals ook benoemd bij de KPI klimaatimpact assortiment). Daarom is de Procesvraag toegevoegd: 'Voor welk deel van het totaalassortiment is het aandeel eiwitvolume plantaardig: dierlijk berekend?'. Binnen de Eiweet-methodiek weten we dat minimaal over 80% van de *inkoopwaarde* moet worden gerapporteerd. Wij hebben aanvullend de informatie uitgevraagd in gewichten omdat de monitor daarop gericht is.

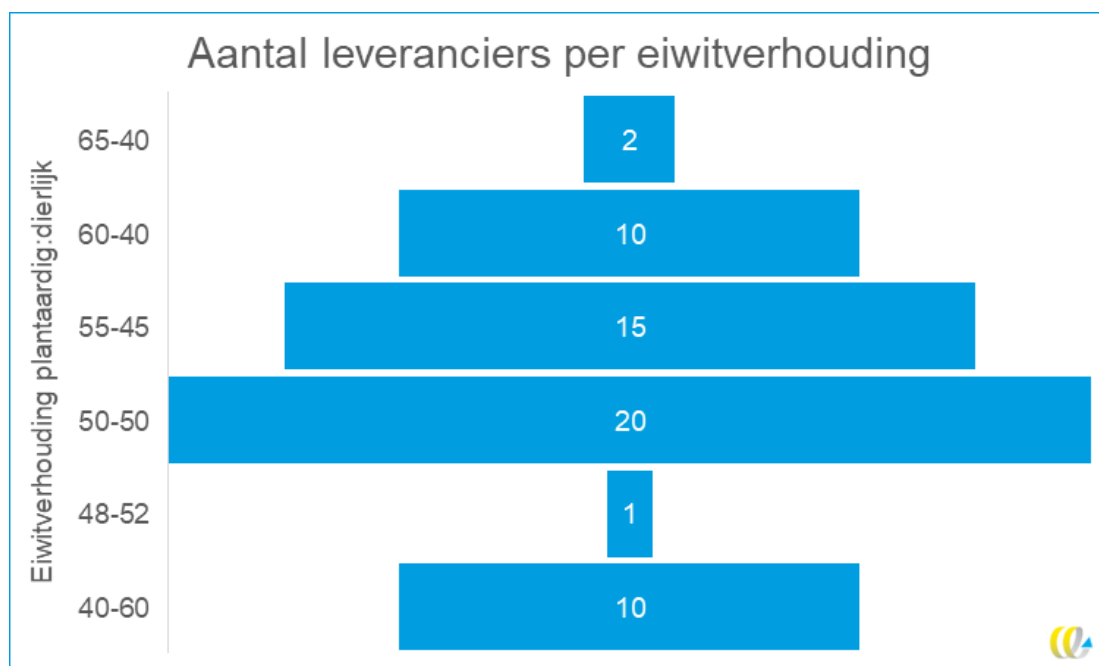
3.5.4 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is de gemiddelde eiwitverhouding van alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 7 bespreken we de manier van aggregeren per Prestatie-KPI en Procesvraag.

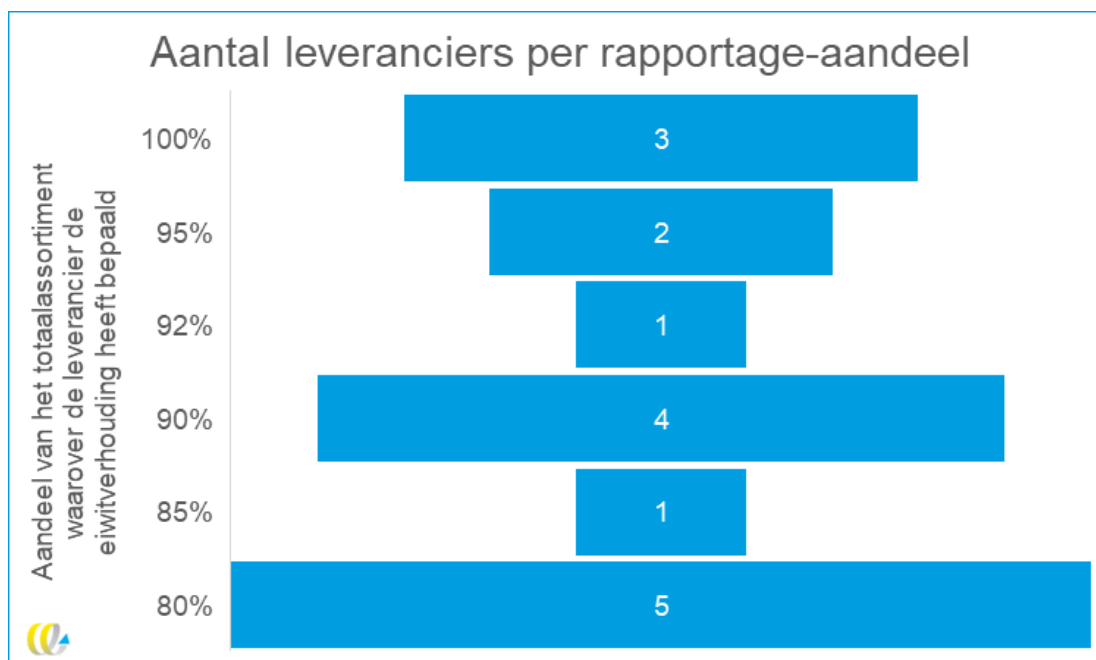
Tabel 7 – Manier van aggregeren voor Eiwittransitie

Prestatie-KPI	Manier van aggregeren
Gewogen gemiddelde aandeel eiwitvolume plantaardig : dierlijk (%)	$\frac{(\text{Het aandeel eiwitvolume (=P1)} * \text{totaal inkoopewittengewicht (B2)})_{\text{locatie 1}} + (\text{Het aandeel eiwitvolume (=P1)} * \text{totaal inkoopewittengewicht (B2)})_{\text{locatie 2}} + \dots \text{locatie 3} + \text{etc.}}{(\text{totaal inkoopewittengewicht (B2)})_{\text{locatie 1}} + \text{totaal inkoopewittengewicht (B2)}_{\text{locatie 2}} + \dots \text{locatie 3} + \text{etc.}}$ (voor Contract, Leverancier, Rijk)
Procesvraag	Inzicht voor contractmanagers/Rijksoverheid
PV1. Voor welk deel van het totaalassortiment is 'het aandeel eiwitvolume plantaardig: dierlijk' berekend? (gewichts-%)	Als hier < 100% is ingevuld, kan de opdrachtgever bij het kwartaaloverleg vragen welke producten/productgroepen in de berekening buiten beschouwing zijn gelaten. Als blijkt dat het gaat om producten met een relatief hoge eiwitgehalte, (zoals vlees, kaas, overig zuivel) kan de leverancier worden gevraagd om in de volgende berekening toch een (schatting van de) eiwitverhouding toe te voegen.

Figuur 5 – Illustratief voorbeeld van visualisatie Prestatie-KPI eiwittransitie

Figuur 6 – Illustratief voorbeeld van visualisatie Procesvraag eiwittransitie

4 Circulair

4.1 Doelstellingen Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft diverse **beleidsdoelstellingen** op het thema Circulair:

- **Voedselverspilling:** Nederland heeft als algemeen doel om de voedselverspilling in 2030 bij de consument en bij de retail met 50% te verminderen ten opzichte van 2015, en de voedselverspilling in de rest van de keten verder terug te dringen (Bron: [Kamerbrief stand van zaken voedselverspilling in Nederland](#)). Vanuit LVVN is opdracht gegeven aan Stichting Samen Tegen Voedselverspilling (STV) en Wageningen University and Research (WUR) om dit te monitoren.
- **Verpakkingen:** De Rijksoverheid heeft in het kader van de [Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid \(UPV\)](#) voor verpakkingen recycling- en hergebruiksdoelen vastgesteld. Voor 2025 geldt dat ten minste 74% van alle verpakkingen moet worden gerecycled of hergebruikt. Voor afzonderlijke materiaalstromen zijn specifieke doelen vastgesteld.
- **Grondstoffen:** In het [Nationaal Programma Circulaire Economie \(NPCE\) 2023–2030](#) is als doelstelling vastgesteld dat het gebruik van primaire abiotische grondstoffen in 2030 gehalveerd moet zijn, met als einddoel een volledig circulaire economie in 2050.
- **Circulariteit en milieu (EU):** Op het gebied van circulariteit en milieu heeft de EU een (zacht) doel opgesteld, waarbij ook verspilling een onderwerp is: Het lange-termijnprioriteitsdoel is dat Europeanen uiterlijk in 2050 goed leven, binnen de grenzen van de planeet en in een welzijnseconomie waarin niets wordt verspild. Groei zal regeneratief zijn, klimaatneutraliteit zal een realiteit zijn en ongelijkheden zullen aanzienlijk zijn verminderd. (Bron: [Environment action programme to 2030](#)).

In het categorieplan 'Consumptieve Dienstverlening' staan diverse **inkoopdoelstellingen**:

- **Voedselverspilling:** In het categorieplan is een prestatienorm opgenomen van maximaal 5% derving.
- **Verpakkingen:** Zo min mogelijk gebruik van monoverpakkingen (in dit rapport stuksverpakkingen genoemd) en omverpakkingen, alleen als dit strikt noodzakelijk is.

4.2 Overzicht van subthema's

De subthema's in scope voor het thema Circulair zijn:

- voedselverspilling (*catering*);
- stuksverpakkingen (*catering en WKDV*);
- grootverpakkingen (*WKDV*);
- optimalisatie apparaten (*WKDV*).

Vanwege de landelijke reductiedoelen en de specifieke doelstellingen van de Rijksoverheid voor **voedselverspilling** is dit een belangrijk thema om op te nemen in de monitor. Dit geldt ook voor **stuksverpakkingen**: het categorieplan benoemt de doelstelling: voorkomen van verpakkingen. Bij WKDV speelt de **verpakkingssoort** van koffie (herbruikbare verpakking of eenmalige verpakking) ook een rol en de **impact van productie en efficiënte inzet van de automaten** (minder automaten is minder impact). Een subthema buiten scope is: materiaal verpakkingen (zie een toelichting in Bijlage A.2).

4.3 Voedselverspilling

Tabel 8 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor voedselverspilling

Subthema	Voedselverspilling
Toepassingsgebied	• Catering
Frequentie	P1, P2, P3: Per kwartaal P4 (banqueting): Jaarlijks meten van een periode van twee weken.
Scope	Het totale inkoopgewicht voeding en dranken (kg)
Niveau van rapportage	Per locatie
Methodiek	De aanpak van WUR en STV of vergelijkbaar
Basisindicator	Niet van toepassing
Prestatie-KPI's	P1. Verspilling in het restaurant (uitgifteverspilling) (kg) P2. Verspilling van voorraad (inkoopverspilling) (kg) P3. Verspilling in de keuken (kg) P4. Verspilling in banqueting (kg) <i>Definities van verspilling worden beschreven in Paragraaf 4.3.1</i>
Procesvragen	PV1. Is in de rapportage van de prestatie-KPI's de voedselverspilling van oneetbare delen, zoals eierschalen of sinaasappelschillen meegenomen? ☐ Ja ☐ Nee

4.3.1 Methode

De eenheid van 'Voedselverspilling' is: kg voedselverspilling per verspillingmoment. Voor de voedselsector, en specifiek voor bedrijfscaterers, bestaat er een **vastgelegde methode** voor het meten van voedselverspilling: sectorspecifieke templates ontwikkeld door WUR in samenwerking met STV. Bij dit initiatief zijn ook de brancheorganisatie Veneca en enkele bedrijfscaterers betrokken. Ook is er een monitor voor party catering in ontwikkeling.

Binnen de template wordt een onderscheid gemaakt tussen de **verschillende momenten** waarop voedselverspilling kan optreden. WUR (2024) geeft hier een overzicht van, die we in Tekstkader 6 samenvatten. Naast de template van de WUR en STV hebben caterers soms hun eigen interne methode. Aanvullend voor banqueting heeft de categorie consumptieve dienstverlening een methode ontwikkeld die met behulp van vragenlijsten de voedselverspilling uitvraagt.

Tekstkader 6 – Verschillende momenten waar voedselverspilling kan optreden - caterers

1. Voorraad (ook wel genoemd; inkoopverspilling): ingrediënten of producten die niet meer bruikbaar zijn door bederf of het verstrijken van de houdbaarheidsdatum
2. (Voor)bereiding in de keuken: Snij- en bereidingsresten (bijvoorbeeld groenteresten), maar ook halffabricaten of eindproducten die wel zijn klaargemaakt maar niet worden uitgegeven en niet meer terug de voorraad in kunnen.
3. Uitgifte in restaurant of kantine: Producten die in de displays of op buffetten zijn geplaatst maar niet verkocht worden en niet terug in de voorraad kunnen.
4. Bordresten: Restanten van eten en drinken die door consumenten in het restaurant of de kantine niet zijn opgegeten.
5. Retouren van banqueting: Overgebleven producten van evenementen en bijeenkomsten, zoals vergaderlunches of borrels, die retour komen naar de keuken.

Uit ons onderzoek blijkt dat de meeste caterers momenteel nog niet standaard over inkoop-, keuken- en banquetingverspilling rapporteren. Ook voor de koffiebar wordt er nog niet op verspilling gerapporteerd. Voor deze onderdelen kost registratie de meeste caterers nu nog veel tijd. Daarom adviseren wij om in overleg met de caterer te verkennen welke mogelijkheden er zijn voor rapportage op deze KPI's in ieder geval in het eerste jaar. Voor de koffiebar geldt dat we adviseren om deze in de eerste versie van de monitor buiten scope te laten.

Ons voorstel voor de monitor is om in de eerste versie van de monitor in elk geval **de verspilling in het restaurant (uitgifteverspilling)** uit te vragen volgens de methodiek van WUR en STV, of een vergelijkbare methode. Deze methodiek is een landelijk initiatief, biedt aansluiting voor andere overheden en vrijwel alle rijks caterers zijn al aangesloten. Daarmee is de verwachting dat het haalbaar is om vanaf 2026 via deze methode te rapporteren. Bovendien is in de meeste contracten vastgelegd dat op deze KPI moet worden gerapporteerd.

Voor de **definitie van voedselverspilling** sluit de methode van WUR en STV aan bij de EU-definitie. Deze staat omschreven in Tekstkader 7. Binnen deze definitie tellen oneetbare delen ook mee als voedselverspilling. Uit ons onderzoek blijkt echter dat **geen van de cateraars deze oneetbare delen registreert**. Dit sluit namelijk niet aan bij de praktijk binnen de cateringsector, zoals bestaande meetsystemen (Orbisk) en internationale initiatieven (Global Food Waste Program) waarbij cateraars zijn aangesloten. Daarom adviseren wij in de eerste versie van de monitor cateraars te laten aangeven of zij oneetbare delen wel of niet meenemen. Dit geeft context aan de cijfers en biedt ruimte aan zowel partijen die de EU-definitie toepassen als aan degenen die dat (nog) niet doen. Ons advies aan cateraars die nog moeten beginnen met meten is om wel aan te sluiten bij de EU-definitie.

Tekstkader 7 – Definitie voedselverspilling*

Als voedsel bedoeld voor menselijke consumptie hiervoor niet wordt gebruikt en de verloren gegane producten niet ingezet worden als veevoer, is er sprake van voedselverspilling. In de definitie van verspilling worden de eetbare en oneetbare delen (bijvoorbeeld eierschalen of sinaasappelschillen) meegenomen. Zowel eten als dranken wordt in deze rapportage als voedselverspilling meegenomen. **

* Volgens: [gedelegeerd besluit \(EU\) 2019/1597: een gemeenschappelijke methode en minimale kwaliteitsvereisten voor de eenvormige meting van hoeveelheden levensmiddelenafval](#).

** Rapportage van dranken is een vrijwillig onderdeel van de voedselverspilling rapportage. Door gebrek aan goede meetmethodes worden dranken niet als voedselverspilling gezien. Bij de cateraars worden dranken veelal wel geregistreerd en daarom is dit wel meegenomen als onderdeel van voedselverspilling.

Bron: [Monitor Voedselverspilling \(Wageningen university & research\)](#)

Bij KPI 2 en 3 ‘Verspilling van **voorraad**’ en ‘Verspilling in de **keuken**’ gaat het om registratie van de gewichten in kg. We stellen voor om dit initieel uit te vragen op basis van een eigen methodiek. Daarmee zijn de resultaten niet vergelijkbaar, maar geven wel inzicht in wat mogelijk is en een indruk van de omvang.

Bij KPI 4 ‘Verspilling in **banqueting**’ gaat het om registratie van de hoeveelheden die overblijven na bijvoorbeeld vergaderlunches, koffiediensten of borrels. De cateraar brengt dit in kaart op het moment dat hij opruimt na het evenement¹⁶. Het voorstel voor de uitvraag is om dit gedurende twee ‘normale’ weken (dat wil zeggen, zonder feestdagen of andere uitzonderingen) per jaar te registreren. Indien een cateraar beschikt over een slimme weegschaal dan kan frequenter worden geregistreerd. Mogelijk kan gebruik worden gemaakt van het meetformulier ontwikkeld door WUR en STV.

¹⁶ Let op: Indien de cateraar de overgebleven voeding en dranken beschikbaar stelt voor collega's en deze alsnog worden geconsumeerd, geldt dit volgens de EU-definitie officieel niet meer als voedselverspilling. Desondanks kiezen we voor deze aanpak, omdat het Rijk inzicht wil verkrijgen in de specifieke vraag per evenement.

Verspilling als onderwerp in nieuwe contracten

In de huidige contracten wordt nog niet gevraagd om te rapporteren op verspilling bij voorraad, keuken en banqueting. Het is aan te bevelen om bij alle nieuw op te stellen contracten hiervoor wel een contractbepaling toe te voegen.

Tekstkader 8 – Aanbevelingen voor de categorie

1. Bij nieuwe contracten: neem de contractbepaling op dat er moet worden gerapporteerd op verspilling in restaurant, voorraad, keuken én banqueting.
2. Neem een inspanningsverplichting op dat er moet worden toegewerkt naar een methodiek die de EU-definitie van voedselverspilling hanteert.

4.3.2 Scope

Rapportage over verspilling vindt plaats over het totale inkoopgewicht van voeding en dranken (kg). Oneetbare delen vallen binnen de scope. Koffiedrab valt buiten de scope. Daarmee sluiten we aan bij de Europese definitie. Met een Procesvraag naar de scope stellen we vast of een leverancier hiervan afwijkt.

4.3.3 Aandachtspunten en gekozen oplossingen

Een aantal aandachtspunten (belemmeringen) bij rapportage over de voedselverspilling benoemen we hieronder, samen met de door ons geadviseerde oplossing:

- De **Europese definitie van voedselverspilling** is inclusief oneetbare en exclusief de voeding die naar veevoer gaat. Voor leveranciers blijkt het **in de praktijk soms lastig om hierbij aan te sluiten**. Uit ons onderzoek blijkt dat de meeste partijen niet rapporteren over de oneetbare delen. Daarom is de volgende Procesvraag toegevoegd: 'Rapporteert u de voedselverspilling van oneetbare delen, zoals eierschalen of sinaasappelschillen?' Op die manier weten we of de scope van verschillende partijen vergelijkbaar is.
- Uit de stakeholdersessies is gebleken dat leveranciers momenteel niet in staat zijn om op basisindicator 'inkoopgewichten per bedrijfsonderdeel (restaurant, koffiebar, banqueting)' te rapporteren, omdat de ingekochte producten flexibel worden ingezet tussen de bedrijfsonderdelen. Hierdoor is het nog niet mogelijk om efficiëntiepercentages op basis van gewicht te berekenen (kg verspilling per bedrijfsonderdeel/kg inkoopgewicht per bedrijfsonderdeel). Wij adviseren om met de cateraars in gesprek te gaan over de mogelijkheden om dit op termijn wel te realiseren. Mogelijk kan in de toekomst worden gerapporteerd over totaal inkoopgewicht per bedrijfsonderdeel. Een alternatief is om verspilling te rapporteren per aantal gasten. Deze eenheid wordt ook gebruikt in de methodiek van WUR en STV. Dit vereist echter dat cateraars een aanvullende basisindicator bijhouden: het aantal gasten per bedrijfsonderdeel. Voor banqueting is dit volgens de stakeholders lastig, maar gezien de beperkte monitoringsperiode van twee weken biedt dit in samenwerking met de opdrachtgever mogelijk wel kansen.

- Cateraars hebben aangegeven dat het meten van verspilling een **arbeidsintensief proces** is, dat niet in de exploitatieberekening is meegenomen als dit niet bij de start van het contract is uitgevraagd. De cateraars moeten hun administratiesysteem erop inrichten en de rapportageprocessen opbouwen.

Tekstkader 9 – Aanbevelingen voor de categorie

1. Ga met leveranciers in gesprek over de mogelijkheden om de inkoopgewichten per bedrijfsonderdeel te rapporteren.
2. Bepaal in overleg met leveranciers de beste manier om efficiëntiepercentages te kunnen berekenen bij de aggregatie op rijksniveau: per kg inkoop, per gast, portie of omzet.

4.3.4 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is de totale verspilling per verspillingmoment van alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 9 bespreken we de manier van aggregeren per Prestatie-KPI en Procesvraag.

Tabel 9 – Manier van aggregeren voor Voedselverspilling

Prestatie-KPI's ¹⁷	Manier van aggregeren
Totale verspilling in het restaurant (kg)	De optelsom van de verspilling (=P1) (voor Contract, Leverancier, Rijk)
Totale verspilling van de voorraad (kg)	De optelsom van de verspilling (=P2) (voor Contract, Leverancier, Rijk)
Totale verspilling in de keuken (kg)	De optelsom van de verspilling (=P3) (voor Contract, Leverancier, Rijk)
Totale verspilling in banqueting (kg)	De optelsom van de verspilling (=P4) (voor Contract, Leverancier, Rijk)
Procesvraag	Inzicht voor contractmanagers/Rijksoverheid
PV3: Rapporteer u de voedselverspilling van oneetbare delen, zoals eierschalen of sinaas-appelschillen?	Als hier nee is ingevuld, kan de opdrachtgever bij het kwartaaloverleg vragen waarom niet en of er meetsystemen worden ontwikkeld die hier wel rekening mee houden. Op termijn is het namelijk wenselijk dat de gerapporteerde verspilling aansluit bij de EU-definitie van verspilling.

¹⁷ Het gaat hier om 'voorlopige' prestatie-KPI's. We hadden graag een aanbeveling gedaan voor een efficiëntiefactor als een prestatie-KPI, maar uit de stakeholdermeetings bleek dat dit niet haalbaar is. Vandaar het advies aan de categorie om hiervoor samen met leveranciers prestatie-KPI's te ontwikkelen (beschreven in Paragraaf 4.3.3).

4.4 Stuksverpakkingen

Tabel 10 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor stuksverpakkingen

Subthema	Stuksverpakkingen
Toepassingsgebieden	• Catering • WKDV
Frequentie	Halfjaarlijks
Scope	Het totale inkoopgewicht voeding en dranken (kg)
Niveau van rapportage	Per contract
Methodiek	Eigen methodiek, op basis van beoordeling aanbod.
Basisindicator	Niet van toepassing
Prestatie-KPI's	Niet van toepassing
Procesvragen	PV1. (Catering) Geef aan voor welke van onderstaande producten u stuksverpakkingen gebruikt: Zuivel en broodbeleg ☐ Kaas- of vleeswarenplakjes, plantaardige varianten ☐ Kuipjes boter, margarine, plantaardige varianten ☐ Portieverpakkingen jam, honing, pindakaas, chocopasta ☐ Portieverpakkingen hummus/muhamara en broodsalades (bijv. eiersalade) Koffie-/theetoevoegingen ☐ Cupjes koffiemelk ☐ Creamer in sachets ☐ Suikersticks, zoetjes in sachets ☐ Theezakjes individueel verpakt Snacks en tussendoor ☐ Wraps in wikkel ☐ Monocrackers ☐ Koekjes in plastic ☐ Candybars in wikkel (Mars, Snickers e.d.) ☐ Chips in kleine zakjes ☐ Snackgroenten Dranken ☐ Kleinverpakkingen vruchtensap of frisdrank (pakjes of flesjes) ☐ Mineraalwater in kleine petflesjes PV2. (WKDV) Geef aan voor welke van onderstaande producten u stuksverpakkingen gebruikt: ☐ Cupjes koffiemelk ☐ Creamer ☐ Suikersticks, zoetjes in sachets ☐ Theezakjes individueel verpakt

4.4.1 Methode

Het subthema 'stuksverpakkingen' wordt in de monitor uitgedrukt als hoeveelheid productsoorten waarvoor een leverancier stuksverpakkingen gebruikt. De ambitie is het verminderen van stuksverpakkingen waar dat **mogelijk is, zonder dat voedselverspilling toeneemt**.

De definitie die we voor stuksverpakkingen hanteren is opgenomen in Tekstkader 10.

Tekstkader 10 – Definitie stuksverpakkingen

Stuksverpakkingen zijn individuele, eenmalige verpakkingen die bedoeld zijn om één enkele portie of **eenmalig** gebruik te faciliteren. Dit betekent dat ze na eenmalig gebruik in de afvalverwerking belanden. We maken hierbij **geen** onderscheid tussen verschillende materialen. Voorbeelden hiervan binnen *catering* zijn individueel verpakte plakjes kaas of kuipjes boter voor eenmalig gebruik. Bij *WKDV* kan dit bijvoorbeeld gaan om verpakkingen voor zakjes suiker.

Voor het registreren van stuksverpakkingen bestaat **geen standaard methodiek**. Gedurende ons onderzoek zijn ideeën besproken voor het vastleggen van aantallen of gewichten van de gebruikte stuksverpakkingen. Het is gebleken dat een dergelijke methodiek niet voorhanden is.

Om toch het gebruik van stuksverpakkingen te kunnen monitoren hebben we besloten om te verkennen of het binnen dit onderzoek mogelijk is om een lijst te ontwikkelen met producten waar vaak stuksverpakkingen voor worden/werden gebruikt. Op die manier zijn de bovengenoemde procesvragen ontstaan.

In de toekomst kan blijken dat bepaalde productgroepen van de lijst afgehaald kunnen worden, bijvoorbeeld als blijkt dat stuksverpakkingen voedselverspilling voorkomen (zie Paragraaf 4.4.3 voor meer informatie).

De voorgestelde methodiek is daarmee eenvoudig: Leveranciers geven voor specifieke productgroepen aan of ze deze wel of niet met stuksverpakkingen inkopen.

Verpakkingsmaterialen als onderwerp in nieuwe contracten

In de huidige contracten wordt nog niet gevraagd om te rapporteren op het verpakkingsmateriaal. Van verschillende leveranciers kregen we signalen dat dit een belangrijk onderwerp is. Het is aan te bevelen om bij alle nieuw op te stellen contracten te onderzoeken of dit als thema kan worden toegevoegd. Een voorstel staat in Tekstkader 11.

Tekstkader 11 – Aanbevelingen voor de categorie

Bij nieuwe contracten: onderzoek of er criteria kunnen worden opgenomen over het verpakkingsmateriaal van producten. Een startpunt kunnen de doelstellingen zijn binnen het Brancheplan Duurzaam Verpakken 2019-2022 van het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel.

1. 20% gewichtsreductie van primair en secundair verpakkingsmateriaal.
2. 95% van alle primaire en secundaire verpakkingsmaterialen is goed recyclebaar.
3. 100% van papier en karton in primaire en secundaire verpakkingen is FSC/PEFC gecertificeerd en/of van gerecycled materiaal.
4. 50% post-consumer recycled content in PET- flessen en -trays (primaire verpakkingen).
5. 25% post-consumer recycled content in overige primaire en secundaire kunststof verpakkingen.
6. Op 100% van de primaire verpakkingen is een weggooiwijzer afgebeeld.

4.4.2 Scope

De scope van deze KPI zijn de productgroepen die specifiek worden uitgevraagd is beschreven in de procesvragen PV1 (voor catering) en PV2 (voor WKDV) in Tabel 10.

4.4.3 Aandachtspunten en gekozen oplossingen

Een aantal aandachtspunten (belemmeringen) bij rapportage over stuksverpakkingen benoemen we hieronder, samen met de door ons geadviseerde oplossing:

- Leveranciers geven aan dat dit een **lastig thema** is om te monitoren, omdat de lijst met productgroepen lang kan worden en **handmatige registratie** vereist. Daarom is de focus nu gelegd op de belangrijkste productgroepen waarvan in beeld is dat deze in monoverpakkingen voorkomen. In de toekomst kan jaarlijks worden beoordeeld of aanvullende productgroepen aan de lijst moeten worden toegevoegd, of productgroepen kunnen worden verwijderd.
- Leveranciers kiezen vaak voor stuksverpakkingen om **voedselverspilling te voorkomen of vanwege hygiëne-eisen**. Dit vormt een belangrijk spanningsveld die de monitor juist inzichtelijk kan maken. Over de jaren heen kan de monitor trends laten zien: verandert het gebruik van stuksverpakkingen, en gaat dit gepaard met veranderingen in voedselverspilling? Daarmee wordt niet direct een oorzakelijk verband vastgesteld, maar wel zichtbaar of er verschuivingen zijn. Ook helpt de monitor om productgroepen te signaleren waarbij stuksverpakkingen nauwelijks te vermijden zijn, bijvoorbeeld door hygiënevoorschriften. Wanneer een hoog percentage leveranciers stuksverpakkingen gebruikt, kan de contractmanager hierover in gesprek gaan en nagaan waarom dit zo is.

Ook ‘snackgroenten’ is zo’n voorbeeld: cateraars worden gestimuleerd om snackgroenten aan te bieden, maar deze worden vaak in stuksverpakkingen geleverd. Dit zal in de monitor zichtbaar worden, zodat cateraar en leverancier hierover samen het gesprek kunnen aangaan om naar oplossingen te zoeken.

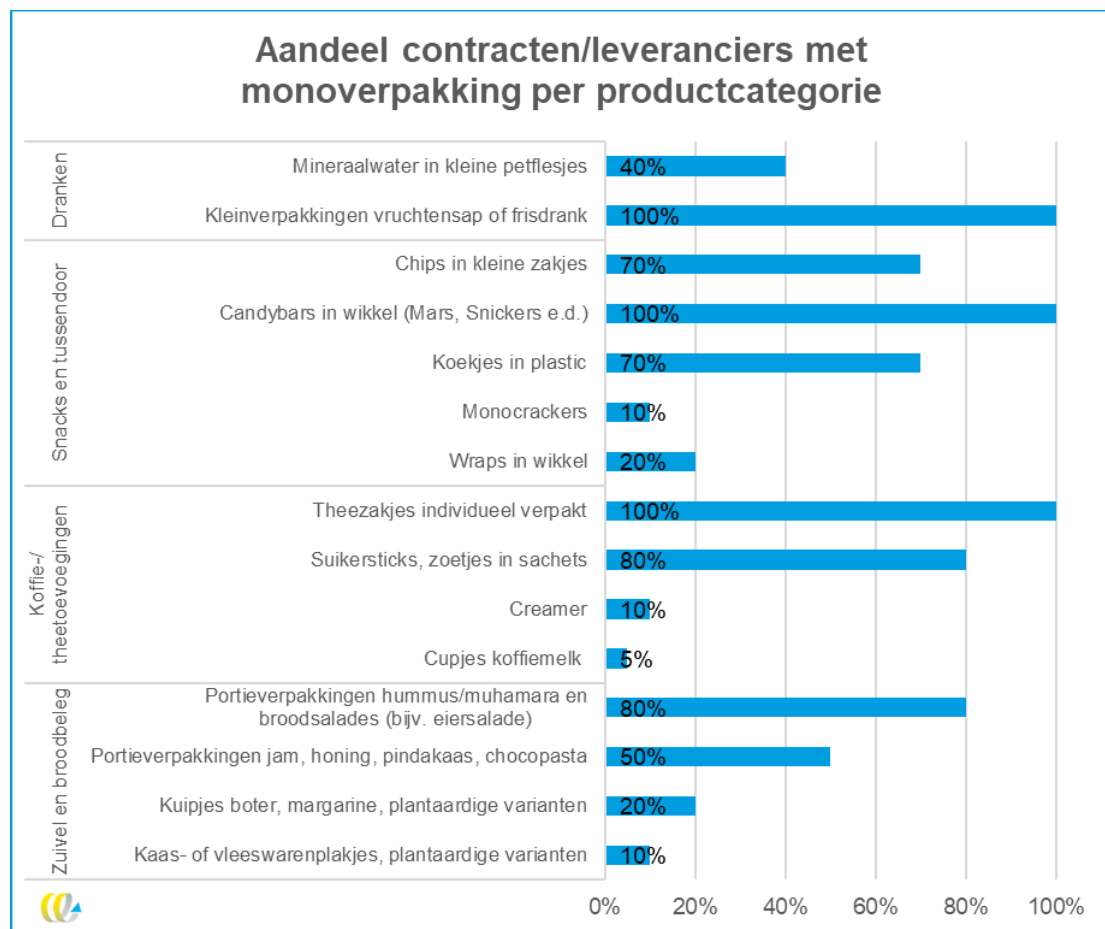
4.4.4 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is het percentage productsoorten waarvoor stuksverpakkingen worden gebruikt, voor alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 11 bespreken we de manier van aggregeren.

Tabel 11 – Manier van aggregeren voor stuksverpakkingen

Procesvragen	Manier van aggregeren
Percentage stuksverpakkingen per productgroep	(Aantal leveranciers met antwoord ‘Ja’ voor productgroep 1) / (Totaal aantal leveranciers) (voor elke productgroep voor Contract, Leverancier, Rijk)

Figuur 7 – Illustratief voorbeeld van visualisatie Procesvraag stuksverpakkingen voor leveranciers

4.5 Herbruikbare verpakkingen

Tabel 12 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor herbruikbare verpakkingen

Subthema	Herbruikbare verpakkingen
Toepassingsgebied	• WKDV
Frequentie	Halfjaarlijks
Scope	Totaal inkoopgewicht van koffiebonen (kg)
Niveau van rapportage	Per contract
Methodiek	Niet van toepassing
Basisindicator	Niet van toepassing
Prestatie-KPI's	P1. Het gewicht van koffiebonen met herbruikbare verpakkingen (kg)
Procesvragen	Niet van toepassing

4.5.1 Methode

De prestatie op het subthema 'Herbruikbare verpakkingen' wordt in de monitor uitgedrukt in het gewicht van de koffiebonen die in een herbruikbare verpakking worden ingekocht. De definitie die we voor verpakking hanteren is beschreven in Tekstkader 12.

Tekstkader 12 – Definitie herbruikbare verpakking

Verpakking die is bestemd, is ontworpen en in de handel is gebracht om binnen haar levensduur verscheidene omlopen te maken door opnieuw te worden gevuld of gebruikt voor hetzelfde doel als waarvoor zij is ontworpen.

Bron: <https://www.verpact.nl/nl/wat-wordt-precies-onder-herbruikbare-meermalige-verpakkingen-verstaan>

4.5.2 Scope

De scope van deze KPI bestaat uit het 'totale inkoopgewicht van koffiebonen'.

4.5.3 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is het percentage herbruikbare verpakkingen voor koffiebonen voor alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 13 bespreken we de manier van aggregeren.

Tabel 13 – Manier van aggregeren voor Herbruikbare verpakkingen

Prestatie-KPI	Manier van aggregeren
Percentage herbruikbare verpakkingen voor koffiebonen	Het gewicht van koffiebonen met herbruikbare verpakkingen (=P1) gedeeld door het totale inkoopgewicht van koffiebonen (=B5) = P1 / B5 (voor Contract, Leverancier, Rijk)

4.6 Optimalisatie automaten

Tabel 14 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor optimalisatie automaten

Subthema	Herbruikbare verpakkingen
Toepassingsgebied	• WKDV
Frequentie	Jaarlijks
Scope	Alle automaten op één locatie
Niveau van rapportage	Contract
Methodiek	Eigen aanpak van leverancier
Basisindicator	Niet van toepassing
Prestatie-KPI's	Niet van toepassing
Procesvragen	PV1. Is dit rapportagejaar minimaal één keer een actueel optimalisatieplan aangeleverd? ☐ Ja ☐ Nee

4.6.1 Methode

Het subthema 'Optimalisatie van automaten' wordt in de monitor uitgedrukt als het wel of niet jaarlijks aanleveren van een actueel optimalisatieplan. Dit plan heeft tot doel inzicht te geven in het aantal consumpties per automaat en te bepalen waar plaatsing wel of niet rendabel is. Automaten die onvoldoende worden benut, kunnen worden verwisseld, op een andere manier geplaatst of verwijderd. Dit draagt bij aan **efficiënter gebruik van automaten** en vermindering van het energieverbruik en de impact tijdens productie van de automaten.

4.6.2 Scope

De scope van het optimalisatieplan omvat alle automaten binnen één contract.

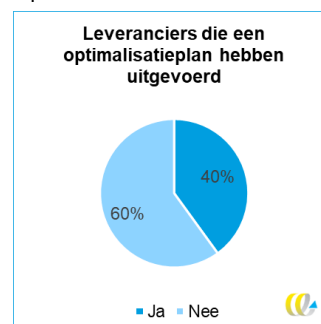
4.6.3 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is het percentage dat een optimalisatie plan heeft uitgevoerd binnen alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 15 bespreken we de manier van aggregeren.

Tabel 15 – Manier van aggregeren voor optimalisatie automaten

Procesvragen	Manier van aggregeren
Percentage dat een optimalisatieplan heeft uitgevoerd	(Aantal contracten met antwoord 'Ja') / (Totaal aantal contracten) (voor Contract, Leverancier, Rijk)

Figuur 8 – Illustratief voorbeeld van visualisatie Procesvraag optimalisatie automaten

5 Gezondheid

5.1 Doelstellingen Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft diverse **beleidsdoelstellingen** op het thema Gezondheid:

- Vanuit het [Nationaal Preventieakkoord](#) wil de overheid dat mensen makkelijker kunnen [kiezen voor gezonde voeding](#). Een hulpmiddel daarbij is [de Schijf van Vijf](#).
- Met de [Nationale Aanpak Productverbetering \(NAPV\)](#) moedigt het ministerie van VWS (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) fabrikanten aan om de samenstelling van hun voedingsmiddelen te verbeteren.

In het conceptcategorieplan 'Consumptieve Dienstverlening' staat voor het thema Gezondheid de volgende **inkoopdoelstelling**:

- het aanbod bestaat uit minimaal 60% gezonder aanbod en presentatie volgens richtlijnen voedingscentrum te vinden op de website: [Overheidsniveau Gezonde Catering](#).

5.2 Overzicht van subthema's

Het subthema in scope voor het thema Gezondheid is: een gezond aanbod (*Catering*). De subthema's buiten scope zijn: Gezonde inkoop en Vitaliteit (zie een toelichting in Bijlage A.3).

5.3 Gezond aanbod

Tabel 16 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor gezond aanbod

Subthema	Gezond aanbod
Toepassingsgebied	• Catering
Frequentie	Jaarlijks
Scope	Op basis van het totale aanbod voeding en dranken
Niveau van rapportage	• Per locatie
Methodiek	' Overheidsniveau gezonde catering ' van het Voedingscentrum
Basisindicator	Niet van toepassing
Prestatie-KPI's	Niet van toepassing

Subthema	Gezond aanbod
Procesvragen	PV1. Voldoet u voor uw restaurant aan de voorwaarden van het 'Overheidsniveau gezonde catering' van het Voedingscentrum? ☐ Ja ☐ Nee PV2. Voldoet u voor uw banqueting aan de voorwaarden van het 'Overheidsniveau gezonde catering' van het Voedingscentrum? ☐ Ja ☐ Nee PV3. Op welke manier is dit getoetst? ☐ Zelfverklaring, zo ja, voeg een toetsingsdocument toe: <uploaden> ☐ Externe partij, zo ja, welke

5.3.1 Methode

Ons voorstel is om de KPI 'Gezond aanbod' te meten middels het voldoen aan de voorwaarden van het 'Overheidsniveau gezonde catering' van het Voedingscentrum (zie de website: ['Overheidsniveau Gezonde Catering'](#)) voor zowel **restaurant** als **banqueting**.

De voorwaarden zijn:

1. Het aanbieden van **water**.
2. Het aanbieden van (**snack**)**groente** en fruit.
3. Het aanbieden van minimaal 60% **gezondere keuzes** in elke productcategorie. Tekstkader 13 bevat de definitie voor 'gezondere keuzes'.

Tekstkader 13 – Definitie 'Gezondere keuzes' volgens [Voedingscentrum](#)

'Gezondere keuze' is gedefinieerd als 'Schijf van Vijf producten' en 'Dagkeuzes'.

- Voorbeelden Schijf van Vijf: groente en fruit zoals appel, druiven, tomaat, komkommer en sla, linzen, ei, volkorenbrood, volkorenpasta, halfvolle melk/yoghurt en sojadrink.
- Voorbeelden dagkeuzes: eetlepel hummus, plakje (vegetarische) kipfilet, eetlepel ketchup, theelepel kappertjes, snufje zout, klein koekje, lolly, waterijsje en zero frisdrank.
- Voorbeelden weekkeuzes: hamburger, witte pistolet, croissant, zakje snoep en chips, frisdrank met suiker en saucijzenbroodje.

De productgroepen waarvoor minimaal 60% gezondere keuzes moet worden aangeboden zijn: dranken, belegde broodjes, losse broodsoorten, los beleg, snacks en gerechten.

Ook zijn er **voorwaarden betreffende de presentatie** van eten en drinken:

1. Op (vrijwel) alle opvallende plaatsen staan alleen gezondere keuzes.
2. Groente en fruit wordt aangeboden op een manier dat ze makkelijk te eten zijn, bijvoorbeeld schoongemaakt en voorgesneden.
3. (In de wachtrij) bij de kassa/bar staan alleen gezondere keuzes of er wordt geen eten of drinken aangeboden.
4. Afbeeldingen, reclamematerialen, merknamen en logo's zijn vooral van Schijf van Vijf-producten.

De onafhankelijke partij [Sensz](#) heeft een **checklist** ontwikkeld om de toetsen of aan de voorwaarden wordt voldaan. Ons advies aan het Rijk is om deze checklist, in afstemming met Sensz, als ondersteunend document op te nemen in de monitor. Een andere optie is dat Sensz de checklist op een openbare, gratis toegankelijke website plaatst, waarnaar een link kan worden gemaakt vanuit de monitor.

Cateraars kunnen een externe partij, zoals Sensz, vragen om de audit uit te voeren of zij kunnen zelf de checklist gebruiken om zelf aan te tonen dat zij voldoen aan deze KPI. In de monitor is een Procesvraag opgenomen waarin wordt gevraagd op welke manier de toetsing heeft plaatsgevonden: via een externe partij of via zelfverklaring.

Omdat dit proces relatief intensief kan zijn, stellen wij voor deze KPI **één keer per jaar** te laten toetsen. Daarbij is het van belang dit te doen op een representatief moment:

- niet tijdens vakanties of feestdagen;
- bij start van een nieuw contract of bij opening van nieuw restaurant: binnen drie maanden.

Onze keuze voor de methodiek is toegelicht in Tekstkader 14.

Tekstkader 14 – Keuze methodiek voor het meten van het MVOI-thema gezondheid

Bij ons onderzoek zijn bij het thema 'gezondheid' twee methodieken¹⁸ naar voren gekomen:

1. Het meten van gezond aanbod.
2. Het vastleggen van nutriënten (zout, suiker, verzadigd vet, calorieën).

In de MVI-criteriatool worden beide methodieken uitgevraagd. Voor de monitor streven we naar zo laag mogelijke administratieve lasten, daarom leek het ons goed om met één van beide methodieken te werken. Bij het vastleggen van nutriënten is er nog geen eenduidige methodiek om de rapportage te aggregeren. Bovendien zijn de gewenste grenswaarden per productgroep verschillend. Voor het meten van gezond aanbod is wel een algemene methode beschikbaar. Daarom adviseren we voor deze monitor om het gezond aanbod te meten.

Omdat veel andere indicatoren gaan over de inkoop hebben we overwogen om de methodiek aan te passen en de *inkoop* te meten. Maar uit gesprekken met het Voedingscentrum bleek dat dit niet gewenst is: de vraag of een product binnen de Schijf van Vijf valt wordt niet alleen bepaald door het type product, maar ook door de wijze en hoeveelheid waarin het wordt aangeboden. Met andere woorden: je kunt heel 'gezond inkopen', maar als je bij de bereiding toch 'niet gezonde' ingrediënten toevoegt (bijvoorbeeld mayonaise toevoegen bij een broodje gezond), past het resultaat uiteindelijk niet meer binnen de definitie 'gezond aanbod'. Voor de monitor volgen we het advies van het Voedingscentrum om te monitoren op het daadwerkelijke aanbod van Betere keuzes en niet op basis van inkoopgegevens.

¹⁸ Naast deze twee methodieken bestaan er uiteraard nog meer methodieken om gezondheid te meten. Een aantal van deze staan omschreven in Paragraaf 8.2. Voor het doeleinden van deze monitor zijn de andere methodieken als minder haalbaar gebleken.

5.3.2 Scope

De scope van deze KPI omvat het gehele aanbod. Het sluit aan bij de voorwaarden van de richtlijn '[Overheidsniveau gezonde catering](#)' van het Voedingscentrum. De scope omvat dus drinkwater, snack(groente) en fruit en de productgroepen waarvan minimaal 60% de Gezondere keuzes moeten zijn (dranken, belegde broodjes, losse broodsoorten, los beleg, snacks en gerechten).

5.3.3 Aandachtspunten en gekozen oplossingen

Een aandachtspunt bij rapportage over gezond aanbod benoemen we hieronder, samen met de door ons geadviseerde oplossing:

- RVO werkt momenteel aan een herziening van het 'Categorieplan Consumptieve Diensten'. Belangrijkste wijzigingen zijn dat 'Gezondere keuze' wordt vervangen door 'Betere keuze' en dat voor snacks geldt: tegenover elke weekkeuze snack staat minimaal één vergelijkbare betere keuze zonder vlees. Het Voedingscentrum heeft een advies gepubliceerd voor nieuwe criteria. Deze zijn nog niet officieel vastgesteld. Daarom is in dit document nog uitgegaan van de huidige versie. In toekomstige updates kan eenvoudig worden aangesloten door 'Gezondere keuze' te vervangen door 'Betere keuze' en de snackcriteria apart op te nemen. De procesvragen blijven ongewijzigd maar de inhoud van de voorwaarden kan veranderen.

5.3.4 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau bestaat uit het percentage locaties dat een gezond aanbod heeft. In Tabel 17 bespreken we de manier van aggregeren per Procesvraag.

Tabel 17 – Manier van aggregeren voor Gezond aanbod

Procesvragen	Manier van aggregeren
PV1. Percentage restaurant locaties dat een gezond aanbod heeft	(Aantal locaties met antwoord 'Ja')/(Totaal aantal locaties) (voor Contract, Leverancier, Rijk) (voor Contract, Leverancier, Rijk)
PV2. Percentage banqueting locaties dat een gezond aanbod heeft	(Aantal locaties met antwoord 'Ja')/(Totaal aantal locaties) (voor Contract, Leverancier, Rijk)
PV3. Op welke manier is dit getoetst?	Geen aggregatie Deze Procesvraag (PV3) geeft inzicht in hoe betrouwbaar de meting is van een gezond aanbod. Indien een cateraar zelf declaratie heeft aangevinkt kan in het kwartaal overleg worden doorgevraagd hoe dit precies is aangetoond.

6 Ketenverantwoordelijkheid

6.1 Doelstellingen Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft diverse **beleidsdoelstellingen** voor Ketenverantwoordelijkheid:

- **Keurmerken:** In een kamerbrief staat dat in het nieuwe Categorieplan Consumptieve Dienstverlening stapsgewijs wordt toegewerkt naar een *aanbod* van 25% biologische producten.' (Bron: [Kamerbrief 29 842-46 Biologische Landbouw](#)). Naar verwachting wordt dit 25% van *inkoop*.
- **Dierenwelzijn:** De minister van LNV zet samen met de sector, markt- en ketenpartijen en NGO's stappen naar dierwaardige veehouderij per 2040, zie: [De Kamerbrief Dierwaardige veehouderij](#).
- **Due diligence/ISV:** Het beleidskader voor ISV verplicht opdrachtnemers van zogenoemde 'risicocategorieën' om gepaste zorgvuldigheid toe te passen ten aanzien van risico's in de toeleveringsketen. Het huidige ISV-beleidskader is verankerd in de rijksinkoopstrategie '[Inkopen met Impact](#)'. In januari 2025 is de nieuwe [Bestekteksten Internationale Sociale Voorwaarden](#) gepubliceerd.

In het conceptcategorieplan 'Consumptieve Dienstverlening' staan diverse **inkoopdoelstellingen** voor het thema Ketenverantwoordelijkheid (voor elk keurmerk geldt dat een gelijkwaardig keurmerk ook wordt toegestaan):

- **Koffie en thee:** verplicht keurmerk Rainforest Alliance of Fairtrade en biologisch.
- Minimaal 50% van de **enkelvoudige vlees**(producten) en vleeswaren is voorzien van minimaal het 1 ster Beter Leven keurmerk of een topkeurmerk dat goed scoort op milieu- en/of dierenwelzijn.
- Minimaal 50% van de **enkelvoudige eieren en zuivel**(producten) is voorzien van een topkeurmerk dat goed scoort op milieu en dierenwelzijn.
- Alle **vis** (dus 100% van de inkoop) is voorzien van een topkeurmerk, indien dit niet beschikbaar dan is een groene of oranje score op de Viswijzer ook toegestaan.
- Minimaal 50% van de inkoop van **verse groente en fruit** heeft een topkeurmerk dat bijdraagt aan een lagere milieu-impact.
- Minimaal 25% van het assortiment bevat een keurmerk voor **biologische voeding** (EU-biologisch, EKO, Demeter, etc.).
- **ISV:** verplicht invullen **vragenlijst ISV**¹⁹ en één keer per jaar doorlichten van twee (voor catering, of één voor WKDV) risicoproducten conform ISV methodiek.

¹⁹ Deze vragenlijst wordt als bijlage aan de aanbestedingsstukken en contracten toegevoegd.

6.2 Overzicht van subthema's

De subthema's in scope voor het thema Ketenverantwoordelijkheid zijn:

- keurmerken (*catering en WKDV*);
- internationale sociale voorwaarden (*catering en WKDV*);
- eerlijke handel (*WKDV*).

6.3 Keurmerken

Tabel 18 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor keurmerken

Subthema	Keurmerken	
Toepassingsgebieden	• Catering • WKDV	
Frequentie	(Catering): (WKDV):	per kwartaal per halfjaar
Scope	(Catering): (WKDV):	het totale inkoopgewicht voeding en dranken (kg) het totale inkoopgewicht van ingrediënten ²⁰ (kg)
Niveau van rapportage	(Catering): (WKDV):	per locatie per contract
Methodiek	Op basis van inkoopgegevens van de leverancier. Productgroepindeling volgens de Keurmerkenwijzer.	
Basisindicator	B4.	Totaal inkoopgewicht per productgroep* (kg) B4a. eieren B4b groente en fruit B4c vis, schaal- en schelpdieren B4d koffie, thee, chocolade (cacao) B4e vlees B4f zuivel B4g wijn B4h overige producten.
Prestatie-KPI's	P1. P1a. P1b. P2.	Totaal inkoopgewicht met biologisch keurmerk of keurmerk van de gespecificeerde lijst (kg per productgroep), verder uitgesplitst in: Inkoopgewicht met biologisch keurmerk (kg per productgroep) Inkoopgewicht met keurmerken op de gespecificeerde lijst* (excl. biologisch) (kg per productgroep) Inkoopgewicht met een ander keurmerk of duurzaam initiatief (kg per productgroep)
Procesvragen	PV1.	<i>Indien gerapporteerd is op P2:</i> geef per productgroep de namen en omschrijvingen van de keurmerken of andere duurzame initiatieven waar het om gaat, inclusief het gewicht. Zorg dat het gehele inkoopgewicht dat bij P2 is opgegeven wordt gedekt. Voorbeeld van rapportage op P1: a) eieren : x kg - initiatief <geen dode haantjes>, zie meer informatie: <website>.

* Zie specificatie van productgroepen en keurmerken in Paragraaf 6.3.1.

²⁰ Het gaat hier om alle ingrediënten, waaronder koffiebonen, thee, cacao, suiker, melk(poeder), zuivelvervangers, etc.

6.3.1 Methode

Binnen het subthema ‘Keurmerken’ wordt het inkoopgewicht met keurmerk per productgroep gerapporteerd. **Ons advies voor de monitor** is om de informatie op de volgende manier uit te vragen:

Tabel 19 – Tabel voor informatie uitvraag met betrekking tot keurmerken

Productgroepen	B4. Totaal inkoopgewicht (kg)	P1. Inkoopgewicht met keurmerk biologisch of van gespecificeerde lijst (kg)	P1a. Inkoopgewicht ‘biologisch’ (kg)	P1b. Inkoopgewicht ‘keurmerken op gespecificeerde lijst’ * (kg)	P2. Inkoopgewicht waarvoor een ander keurmerk of duurzaam initiatief geldt
a) eieren	.. kg (= B4a)	..kg (= P1-a)	..kg (= P1a-a)	.. kg (= P1b-a)	.. kg (= P2-a)
b) ...	.. kg (= B4b)	..kg (= P1-b)	..kg (= P1a-b)	.. kg (= P1b-b)	.. kg (= P2-b)
<i>etc. tot en met:</i>					
h) overige producten	.. kg (= B4h)	..kg (= P1-h)	..kg (= P1a-h)	.. kg (= P1b-h)	.. kg (= P2-h)

* De gespecificeerde lijst is opgenomen Bijlage A.

Hieronder lichten we de verschillende aspecten van de tabel verder toe:

- De **productgroepen** waarop de leveranciers moeten rapporteren zijn: a) eieren, b) groente en fruit, c) vis, schaal- en schelpdieren, d) koffie, thee, chocolade (cacao) e) vlees f) zuivel, g) wijn en h) overige producten (= B1 – a t/m g). Bij de productgroepen a) tot en met g) gaat het over **enkelvoudige producten**. In productgroep h) wordt over álle producten gerapporteerd, dus daarin hebben bijvoorbeeld ook **samengestelde producten** met een keurmerk een plaats.
- Onder P1 valt het **totaal inkoopgewicht met een topkeurmerk** (volgens de definitie die tot 30 september 2025 van kracht was). Dit wordt onder P1a. en P1b. uitgesplitst naar ‘biologisch’ en ‘keurmerken op de gespecificeerde lijst’. Door biologisch los uit te vragen is het mogelijk om te rapporteren op de beleidsdoelstelling voor aandeel biologisch assortiment.
- De eerste kolom is toegevoegd omdat er producten zijn met twee keurmerken, zoals eieren met ‘Beter Leven*** én biologisch. Aparte rapportage geeft inzicht.
- Bij **biologisch** keurmerk gaat het om de volgende keurmerken: Europees Bio-keurmerk; Biogarantie; EKO-keurmerk; Demeter of een gelijkwaardig keurmerk.
- Onder keurmerken ‘**op de gespecificeerde lijst**’ vallen de topkeurmerken die tot 30 september 2025 op de Keurmerkenwijzer werden genoemd als topkeurmerk, aangevuld met enkele toegestane keurmerken uit MVI-criteriatool (zoals 1 ster Beter Leven voor vlees en ‘groen’ op de Viswijzer.), zie Bijlage A.
- Onder P2 ‘**ander keurmerk of initiatief**’ wordt ruimte geboden voor duurzaamheidsinitiatieven die (nog) niet gecertificeerd zijn of keurmerken die niet op de lijst zijn opgenomen. Uit de stakeholdersessies bleek dat sommige leveranciers zich inzetten voor kleinere, lokale initiatieven die niet altijd worden meegenomen in de

bestaande keurmerkenlijst, of die momenteel nog in het certificeringsproces zitten (bijvoorbeeld bij koffie). Deze positieve ontwikkelingen worden met deze categorie toch zichtbaar gemaakt. Aan leveranciers wordt gevraagd om bij PV1 toe te lichten om welke initiatieven of keurmerken het gaat.

Tropische voeding

Tropische producten hebben enerzijds een hoog ontbossingsrisico²¹, anderzijds is het risico op schending van mensenrechten en arbeidsomstandigheden ook hoog. Bij het opstellen van de methodiek voor keurmerken was het eerste idee om de productgroep-indeling van de Keurmerkenwijzer, volledig over te nemen. Dat betekende dat er een productgroep ‘Tropische Voeding’ werd onderscheiden. We hadden een definitie²² opgesteld van de producten die onder deze productgroep vallen. In gesprekken met de stakeholders bleek echter dat **de voorgestelde indeling niet aansluit bij de administratie van de leveranciers**. Zij registreren deze producten niet in een aparte groep. Zo vallen sperziebonen onder ‘groente en fruit’. Afhankelijk van het seizoen kunnen deze uit Nederland of uit tropische gebieden komen, wat ervoor zorgt dat het niet eenvoudig is om uit het systeem te halen welke producten tropisch zijn.

Wat betreft **palmolie en soja kopen leveranciers** deze producten **niet direct in**. Wel kopen ze producten in waarin palmolie en soja als ingrediënt worden gebruikt. Het zouden dan de toeleveranciers van de leveranciers moeten zijn, die producten kopen met keurmerk voor duurzame palmolie (RSPO) en duurzame soja (RTRS). Op dit moment worden deze keurmerken weinig door leveranciers zelf ingekocht.

Om deze redenen hebben we ons advies aangepast. Tropische **groenten en fruit** zullen worden gerapporteerd onder b) groente en fruit. **Andere tropische producten** zoals: rijst, rietsuiker, noten, specerijen en sap van tropische vruchten zullen onder h) overige producten worden geregistreerd. **Koffie, thee en cacao** wordt wél in een eigen categorie gerapporteerd. Ons advies voor de categorie beschrijven we in Tekstkader 15.

Tekstkader 15 – Aanbevelingen voor de categorie

1. Vraag bij kwartaalrapportages of de leverancier inzicht kan geven in de tropische producten met een keurmerk. Het aangaan van het gesprek kan een stimulans zijn om het administratie systeem aan te passen en (zoveel mogelijk) tropische producten met een keurmerk te kunnen vastleggen.
2. Onderzoek bij doorontwikkeling van de monitor (versie 2.0) of de leveranciers dan wel vanuit het administratiesysteem inzicht kunnen geven in de tropische producten met een keurmerk.

²¹ De EU Deforestation Regulation (EUDR) heeft producten gedefinieerd met een hoog ontbossingsrisico, zoals koffie, cacao, rundvlees, soja en palmolie.

²² ‘Tropische voeding’ wordt hier gedefinieerd als: rijst, rietsuiker, (producten met) palmolie, kokosolie en kokosproducten, soja en sojaproducten (tofu, tempé), tropische groente (sojabonen, cassave, paksoi, papaja, avocado, mais), tropisch fruit (bananen, mango, ananas, papaja, avocado, kiwi, passievrucht, guave, lychee, kokosnoot), tropische vruchtensappen (mango-, ananas-, kokossap), tropische noten (cashewnoten, paranoten, macadamia, kokos), tropische specerijen (peper, kaneel, kruidnagel, nootmuskaat, vanille),. Koffie, thee en cacao vallen hier niet onder (eigen categorie).

6.3.2 Scope

De scope van deze Prestatie-KPI's sluit aan bij de achterliggende voedingscategorieën waarin [Milieu Centraal](#) onderscheid maakt: a) eieren, b) groente en fruit, c) vis, schaal- en schelpdieren, d) koffie, thee, chocolade (cacao) e) vlees f) zuivel, g) wijn. Omdat ook productgroepen buiten deze indeling een keurmerk kunnen hebben, hebben wij een extra categorie toegevoegd: h) overige producten (= B1 – a t/m g). Op de vorige pagina is uitgelegd waarom Tropische Voeding niet als categorie is overgenomen.

6.3.3 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is het percentage keurmerken per productgroep van alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 20 bespreken we de manier van aggregeren per Prestatie-KPI.

Tabel 20 – Manier van aggregeren voor Keurmerken

Prestatie-KPI's	Manier van aggregeren
Het percentage biologisch keurmerk per productgroep	Het gewicht van producten met biologisch keurmerk van productgroep a (=P1a-a), gedeeld door het totale inkoopgewicht van productgroep a (=B4a) = P1a-a / B4a (voor alle productgroepen voor Locatie, Contract, Leverancier, Rijk)
Het totaal percentage met biologisch keurmerk	Het gewicht van producten met biologische keurmerk (=P1a-a t/m P1a-h), gedeeld door het totale inkoopgewicht (= B1, wat gelijk zou moeten zijn aan B1a tot en met B1h) = (P1a-a + P1a-b + P1a-c + P1a-d + P1a-e + P1a-f + P1a-g + P1a-h) / B1 (voor Locatie, Contract, Leverancier, Rijk)
Het percentage keurmerk op de gespecificeerde lijst* (excl. biologisch) per productgroep	Het gewicht van keurmerken op de gespecificeerde lijst van productgroep a (=P1b-a) gedeeld door het totale inkoopgewicht van productgroep a (=B4a) = P1b-a / B4a (voor alle productgroepen voor Locatie, Contract, Leverancier, Rijk)
Het percentage overig keurmerk per productgroep	Het gewicht van overige keurmerken van productgroep a (=P2-a) gedeeld door het totale inkoopgewicht van productgroep a (=B4a) = P2-a / B4a (voor alle productgroepen voor Locatie, Contract, Leverancier, Rijk)

* De gespecificeerde lijst is opgenomen Bijlage A.

6.3.4 Aandachtspunten en gekozen oplossingen

Een aantal aandachtspunten bij rapportage over keurmerken benoemen we hieronder, samen met de door ons geadviseerde oplossing:

- Uit de stakeholderconsultatie kwam het advies om **'zuivel' op te splitsen** in 'kaas' en 'zuiveldranken', omdat de impact van deze productgroepen verschilt. Ons advies is om aan te sluiten bij de indeling van Milieu Centraal. Voor de monitor willen we focussen op hoofdlijnen. Nadat de monitor in gebruik is genomen kan bij het bespreken van de resultaten en handelingsperspectieven (tussen opdrachtgever en -nemer) dit onderscheid wel worden meegenomen.

6.4 ISV - Due diligence

Tabel 21 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor ISV - Due diligence

Subthema	ISV - Due diligence
Toepassingsgebieden	- Catering - WKDV
Frequentie	Jaarlijks
Scope	De bedrijfsvoering van de leverancier
Niveau van rapportage	Per leverancier (hiermee zijn de antwoorden geldig voor elk contract en elke locatie waar de leverancier werkt)
Methodiek	De vragenlijst van de categorie.
Basisindicator	Niet van toepassing
Prestatie-KPI's	Niet van toepassing
Procesvragen	PV1. <i>(Catering en WKDV)</i> Zijn de 'vragen aanpak ISV' ingevuld (1e jaar) of is een rapportage over het naleven van ISV (vervolgjaren) opgeleverd? ☐ Ja ☐ Nee PV2a. <i>(Catering)</i> Is de risicotabel ingevuld voor twee producten? ☐ Ja voor 2 ☐ Nee voor 1 ☐ Nee geen risicoanalyse PV2b. <i>(WKDV)</i> Is de risicotabel ingevuld voor één product? ☐ Ja ☐ Nee

6.4.1 Methode

Het Rijk werkt met een [Uitvoeringsagenda Internationale Sociale Voorwaarden](#).

Het beleidskader voor ISV verplicht opdrachtnemers van zogenoemde 'risicocategorieën' om gepaste zorgvuldigheid toe te passen ten aanzien van risico's in de toeleveringsketen. Catering is één van de risicocategorieën. Daarom bevat elk contract voor catering en WKDV een contractbepaling op dit onderwerp.

Leveranciers wordt gevraagd om de 'vragen aanpak ISV' (een bijlage bij het contract) na gunning in te vullen en vervolgens jaarlijks een rapportage over het naleven van ISV op te leveren (zie ook: [de MVI-criteriatool](#)).

Daarnaast worden *cateraars* gevraagd om jaarlijks een risicoanalyse uit te voeren voor twee van de volgende producten: koffie, thee, cacao, soja, palmolie, (riet-)suiker, bananen, ander exotisch fruit, fruitsap, noten, avocado's, tomaten, specerijen, rijst, overige (kokos). Aan *WKDV-leveranciers* wordt gevraagd om dit te doen voor één van de volgende producten: koffie, thee, cacao, (riet-)suiker.

Nieuw beleid

Het huidige ISV-beleidskader is verankerd in de rijksinkoopstrategie '[Inkopen met Impact](#)'. In januari 2025 is de nieuwe [Bestekteksten Internationale Sociale Voorwaarden](#) gepubliceerd. Deze bestekteksten zijn in september 2025 nog niet geïntegreerd in de contractbepalingen en de vragenlijst van de huidige contracten.

Tekstkader 16 – Aanbevelingen voor de categorie

1. Bij nieuwe contracten: zorg dat de eisen en contractbepalingen t.a.v. ISV aansluiten bij de nieuwe [Bestekteksten Internationale Sociale Voorwaarden](#).
2. Onderzoek in hoeverre de bestaande vragenlijsten en jaarlijkse rapportages moeten worden aangepast aan de [Bestekteksten Internationale Sociale Voorwaarden](#).

6.4.2 Scope

Bij PV1: de vragenlijst aanpak ISV, bestaat de scope uit: 'de bedrijfsvoering van de leverancier'.

Bij PV2: de risicotabel, omvat de scope: 'de productieketen van het betreffende product'.

6.4.3 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is het percentage dat een vragenlijst en risicoanalyse heeft uitgevoerd binnen alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 22 bespreken we de manier van aggregeren per Procesvraag.

Tabel 22 – Manier van aggregeren voor ISV – Due diligence

Procesvragen	Manier van aggregeren
Percentage leveranciers dat de vragenlijst of jaarlijkse rapportage met betrekking tot de 'aanpak ISV' heeft ingevuld (ideaaliter 100%)	Aantal leveranciers met ingevulde vragenlijst (=PV1) gedeeld door totaal aantal leveranciers (voor Leverancier, Rijk)
Percentage cateraars dat een risicoanalyse heeft uitgevoerd voor twee producten en één product	Aantal cateraars die een risicoanalyse hebben uitgevoerd voor één product en hoeveel voor twee producten (=PV1), gedeeld door het totaal aantal cateraars. De resultaten worden weergegeven als twee afzonderlijke percentages: • % cateraars met een risicoanalyse voor één product* • % cateraars met een risicoanalyse voor twee producten
Percentage WKDV-leveranciers dat een risicoanalyse voor één product heeft uitgevoerd.	Aantal WKDV-leveranciers die een risicoanalyse hebben uitgevoerd (=PV1) gedeeld door totaal aantal WKDV-leveranciers

* Voor de eenvoud kan er ook voor worden gekozen om dit punt niet inzichtelijk te maken. In principe wordt in het contract uitgevraagd op twee producten, dus als de leverancier de risicoanalyse voor één product heeft uitgevraagd, dan voldoet deze niet aan het contract.

6.5 Eerlijke handel

Tabel 23 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor leefbaar inkomen

Subthema	Leefbaar inkomen
Toepassingsgebied	• WKDV
Frequentie	Jaarlijks
Scope	Totaal inkoopgewicht van koffiebonen (kg)
Niveau van rapportage	• Contract
Methodiek	Niet van toepassing
Basisindicator	B5. Totaal inkoopgewicht koffiebonen
Prestatie-KPI's	P1. Voor welk inkoopgewicht van koffiebonen wordt aantoonbaar een leefbaar inkomen betaald (kg of n.v.t.) P2. Voor welk inkoopgewicht van koffiebonen kan worden aangetoond dat de extra betaalde premie (als gevolg van het betalen van een leefbaar inkomen) wordt geïnvesteerd in duurzame ontwikkelingsprojecten? (kg of n.v.t.) P3. Voor welk inkoopgewicht van koffiebonen kan worden aangetoond dat met toeleveranciers een contract is afgesloten met een looptijd van 3 jaar of langer? (kg of n.v.t.)
Procesvragen	Niet van toepassing

6.5.1 Methode

Het subthema 'Eerlijke handel' wordt gemeten aan de hand van de drie Prestatie-KPI's die worden genoemd in Tabel 23.

Betreffende de eerste vraag (P1): er bestaan verschillende methoden om vast te stellen of er een leefbaar inkomen wordt betaald. De definitie van leefbaar inkomen die we gebruiken is weergegeven in Tekstkader 17. Het bepalen van de meest geschikte methode valt buiten de scope van dit onderzoek. Wel moet een leverancier hun claim van leefbaar inkomen aantoonbaar kunnen maken. In de toekomst kan dit specifiekier worden vastgelegd. Bekende methodieken zijn: Living income reference price (LIRP) en fair trade minimum price (FMP). Ook zou het *Global Coffee Platform* een aanknopingspunt kunnen bieden.

Tekstkader 17 – Definitie leefbaar inkomen

Volgens RVO is een leefbaar inkomen 'het inkomen dat een zelfstandige, bijvoorbeeld een koffie- of cacao-boer, kan verdienen met het uitvoeren van zijn kernactiviteiten en voorziet in een waardige levensstandaard'.

Bron: [Subsidieprogramma Verantwoord Ondernemen | RVO.nl](https://www.rvo.nl/nieuws/2020/04/subsidieprogramma-verantwoord-ondernemen)

6.5.2 Scope

De scope van deze KPI bestaat uit het 'totale inkoopgewicht van koffiebonen'.

6.5.3 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau is: het aandeel koffiebonen waarvoor een aantoonbaar leefbaar inkomen is betaald, het aandeel van de extra premie dat wordt geïnvesteerd in duurzame ontwikkelingsprojecten en het aandeel van de koffiebonen waarvoor de leveranciers een meerjarig contract hebben met hun toeleveranciers binnen alle contracten binnen het Rijk. In Tabel 24 bespreken we de manier van aggregeren per Prestatie-KPI.

Tabel 24 – Manier van aggregeren voor Eerlijke handel

Prestatie-KPI's	Manier van aggregeren
Het aandeel koffiebonen waarvoor een aantoonbaar leefbaar inkomen is betaald	Het gewicht van koffiebonen met een aantoonbaar leefbaar inkomen (=P1) gedeeld door het totale inkoopgewicht van koffiebonen (=B5) = $P1 / B5$ (voor Contract, Leverancier, Rijk)
Het aandeel koffiebonen waarvoor geïnvesteerd is in duurzame ontwikkelingsprojecten	Het gewicht van koffiebonen waarvoor geïnvesteerd is in duurzame ontwikkelingsprojecten (=P1*P2) gedeeld door het totale inkoopgewicht van koffiebonen (=B5) = $(P1*P2) / B5$ (voor Contract, Leverancier, Rijk)
Het aandeel koffiebonen waarvoor de leveranciers een meerjarig contract hebben met hun toeleveranciers	Het gewicht van koffiebonen met een meerjarig contract (=P3) gedeeld door het totale inkoopgewicht van koffiebonen (=B5) = $P3 / B5$ (voor Contract, Leverancier, Rijk)

7 Social return

7.1 Doelstellingen Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft de volgende **beleidsdoelstelling** voor het thema social return:

- Vanaf 1 juli 2011 moet social return rijksbreed worden toegepast bij passende aanbestedingen van 'werken' en 'diensten' boven het bedrag van € 250.000,00 (minimale loonsom, exclusief btw). (Bron: [Kamerbrief met kenmerk 2011-2000143143, Betreft Kabinetstandpunt ten aanzien van social return bij het Rijk.](#))

Het categorieplan 'Consumptieve Dienstverlening' bevat de volgende **inkoopdoelstelling**:

- Er geldt een contractbepaling van minimaal 5% social return voor opdrachten met een drempelwaarde van meer dan € 250.000.

7.2 Overzicht van subthema's

Bij social return is het hoofdthema gelijk aan het subthema (*catering en WKDV*).

7.3 Social return: Afstand tot de arbeidsmarkt

Tabel 25 – Overzicht van de data-uitvraag aan leveranciers voor social return

Subthema	Social return
Toepassingsgebieden	• Catering • WKDV
Frequentie	Jaarlijks
Scope	De totale dienstverlening (inzet van mensen in uren)
Niveau van rapportage	(<i>Catering en WKDV</i>): per contract
Methodiek	Eigen administratie van de leverancier
Basisindicator	B6 (Bij P1): Totaal aantal uren besteed binnen het contract (aantal) <i>Alleen als P1 niet mogelijk is, op basis van contract:</i> B7 (Bij P2): Totaal bedrag voor het contract (loonsom) (€)
Prestatie-KPI's	P1. Aantal uren uitgevoerd via social return (aantal) <i>Voorwaardelijk: Indien het niet mogelijk is om 'aantal uren' te rapporteren, dan:</i> P2. Bedrag besteed aan social return (€)
Procesvragen	Niet van toepassing

7.3.1 Methode

Centraal bij het thema social return staat: het bevorderen van arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Het gaat om de jaarlijkse registratie door de leverancier zelf. Rapportage kan plaatsvinden op basis van een loonadministratie (bij rapportage van uren) of facturen (bij rapportage van bedrag). De leverancier kan gebruik maken van bestaande methodieken en/of registratiesystemen, bijvoorbeeld te vinden op de volgende websites:

[Bouwblokkenmethode](#) en [Wizzr](#). Bij de [Prestatieladder Socialer Ondernemen](#) (PSO) is het iets ingewikkelder (zie Tekstkader 18). Ook kan een leverancier een eigen, vergelijkbare methodiek gebruiken.

P1. Aantal uren uitgevoerd via social return

Bij registratie van het aantal uren gaat het om de daadwerkelijke inzet van mensen in het kader van arbeidsparticipatie of arbeidsontwikkeling. Het gaat dus niet om het aantal uren dat in een *contract* is beschreven, maar om het totaal aantal uren waarbij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt *daadwerkelijk zijn ingezet*.

Bij **B6** wordt het totaal aantal uren ingevuld dat in het lopende contractjaar is besteed aan de uitvoer van het contract. door alle medewerkers samen.

Bij **P1** wordt het totaal aantal uren ingevuld dat in het lopende contractjaar is besteed aan de uitvoer van het contract, door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De leverancier haalt deze gegevens uit de eigen (loon)administratie. Wizzr is een instrument waarin leveranciers vaak het aantal uren per contract vastleggen.

Tekstkader 18 – Relatie met de Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO)

Bij de Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO) wordt dit jaarlijks op bedrijfsniveau gerapporteerd (en gepubliceerd op de website van PSONederland). Indien de PSO-methode wordt gebruikt is het van belang om in de onderliggende data op zoek te gaan naar de specifieke getallen voor het aantal uren social return dat voor het contract met de Rijksoverheid is ingezet. Als PSO de data niet per contract geregistreerd, is het toch van belang dat de leverancier zelf de inzet alloceert naar een contract. Vanuit de MVI-eisen wordt namelijk minimaal 5% social return per contract gevraagd. Daarom wordt van de leverancier worden verwacht dat hij inzichtelijk maakt hoe de inzet van social return wordt toegerekend per contract.

P2. Bedrag besteed aan social return

Bij registratie van het bedrag gaat het om alle social return-mogelijkheden die in de [Bouwblokkenmethode](#) zijn beschreven, zie Tekstkader 19. De doelgroepen die onder social return vallen zijn beschreven in [op bladzijde 65 van de Handreiking KPI's voor monitoring MVOI](#).

Tekstkader 19 – Social return mogelijkheden volgens de Bouwblokkenmethode

- a. Waarderingsbedrag arbeidsparticipatie middels directe plaatsing (arbeidsplaatsen, leer-werkbanen, stageplekken).
- b. Factuurbedrag of waarderingsbedrag arbeidsontwikkeling, zoals activeringstrajecten en reïntegratietrajecten. (Ook genoemd: 'Bonussysteem' of Maatwerk op persoon of groepen).
- c. Factuurbedrag inkopen bij een sociaal werkbedrijf (mensontwikkelbedrijf), die lid is van Cedris, zie voor meer informatie de [website van Cedris](#).
- d. Factuurbedrag inkopen bij sociale ondernemers (Sociaal inkopen).
- e. Waarderingsbedrag maatschappelijke activiteiten die de inclusiviteit en arbeidsparticipatie van mensen binnen de beroepsbevolking (18 tot 67 jaar) vergroten en sociale investeringen (MVO- en SR-projecten).

Voor het **bepalen van het bedrag** is ons advies om de [Bouwblokkenmethode](#) in te zetten (dit is de algemene²³ methodiek). De waardering is beschreven op bladzijde 14-15. Eventuele **extra kosten** die hier bij komen voor administratie, audits of jaarlijkse bijdrage aan een tussenpersoon die de rapportage op social return uitvoert, behoren **niet** tot het te **rapporteren** bedrag.

Het berekenen van B6, het totaalbedrag voor het contract, gaat als volgt: Neem de totale contractwaarde (loonsom), een deel dit door de contractduur. Vermenigvuldig dat met het gedeelte van het jaar waarin het contract actief was. Voorbeeld: de totale loonsom is € 100.000, de contractduur is 4 jaar. Het bedrag per jaar is dan € 25.000. Als het contract dit jaar op 1 juli is ingegaan, geldt voor dit jaar een bedrag van 50% (6 maanden/ 12 maanden) * € 25.000 = € 12.500.

Een aandachtspunt bij de twee KPI's (P1 en P2) is dat er een overlap is. Daarom moet de keuze worden gemaakt om óf op P1 óf op P2 te rapporteren. Het aantal uren komt overeen met de inzet van mensen binnen de bouwblokken a, b en c.

Eén van de stakeholders adviseerde om de bouwblokken d en e buiten de rapportage te houden. Wij adviseren echter voor een volledig beeld om ook deze activiteiten te registreren.

Vanuit de Handreiking voor gemeentes kwam naar voren dat de gemeentes graag de resultaten van alle contracten in één getal zouden willen uitdrukken. **Euro's leek daarbij de beste eenheid.** Maar bij de categorie catering wordt de inspanning van social return bij voorkeur **geregistreerd in uren**. Alleen als dat echt niet mogelijk is, wordt de mogelijkheid geboden om het bedrag in euro's aan te leveren. Daarom wijken we hier af van het advies uit de 'Handreiking monitoring MVOI-indicatoren en procesvragen'.

²³ Gemeenten passen hun eigen waarderingsmethodiek toe, enkele voorbeelden daarvan staan beschreven in [Handreiking monitoring MVOI - indicatoren en procesvragen - CE Delft](#)

7.3.2 Scope

Het gaat om de totale dienstverlening die met het contract gepaard gaat, dus de inzet van mensen in uren en/of de omvang van de dienstverlening in euro's.

7.3.3 Aggregatie van data

De terugkoppeling op rijksniveau bestaat uit een berekening van de prestatie per contract en een berekening van de prestatie voor alle contracten gezamenlijk.

In Tabel 26 bespreken we de manier van aggregeren **per contract**. Let op, bij deze KPI kan geen rapportage **per locatie** worden gegeven.

Tabel 26 – Overzicht van de berekende Prestatie-KPI's, die de monitor berekent per contract

Berekende prestatie-KPI's	Manier van berekenen
Aandeel social return o.b.v. uren	Uren uitgevoerd via social return (P1) / Totaal aantal uren besteed binnen het contract (B6) = P1 / B6
Aandeel social return o.b.v. bedrag	Bedrag besteed aan social return (P2) / Totaal bedrag voor het contract (B7) = P2 / B7

De terugkoppeling **op rijksniveau** bestaat uit het percentage van de totale dienstverlening die is uitgevoerd door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (social return) voor alle contracten gezamenlijk. In Tabel 27 bespreken we de manier van aggregeren **op rijksniveau**.

Tabel 27 – Overzicht van de berekende Prestatie-KPI's, die de monitor berekent op rijksniveau

Berekende prestatie-KPI's	Manier van berekenen
Aandeel social return o.b.v. uren	$\frac{(\text{Uren uitgevoerd via SR (=P1)}_{\text{contract 1}} + \text{Uren uitgevoerd via SR (=P1)}_{\text{contract 2}} + \dots \text{contract 3} + \text{etc.})}{(\text{Totaal aantal uren besteed binnen het contract (=B6)}_{\text{contract 1}} + \text{Totaal aantal uren besteed binnen het contract (=B6)}_{\text{contract 2}} + \dots \text{contract 3} + \text{etc.})}$ $= \frac{(P1_{\text{contract 1}} + P1_{\text{contract 2}} + \dots \text{etc.})}{(B6_{\text{contract 1}} + B6_{\text{contract 2}} + \dots \text{etc.})}$ (Voor alle contracten waarop op uurbasis kan worden gerapporteerd)
Aandeel social return o.b.v. bedrag	$\frac{\text{Bedrag besteed aan social return (P2)}}{\text{Totaal bedrag voor het contract (B7)}}$ $= \frac{P2}{B7}$ $\frac{(\text{Bedrag besteed voor SR (=P2)}_{\text{contract 1}} + \text{Bedrag besteed voor SR (=P2)}_{\text{contract 2}} + \dots \text{contract 3} + \text{etc.})}{(\text{Totaal bedrag voor het contract (=B7)}_{\text{contract 1}} + \text{Totaal bedrag voor het contract (=B7)}_{\text{contract 2}} + \dots \text{contract 3} + \text{etc.})}$ $= \frac{(P2_{\text{contract 1}} + P2_{\text{contract 2}} + \dots \text{etc.})}{(B7_{\text{contract 1}} + B7_{\text{contract 2}} + \dots \text{etc.})}$ (Voor alle contracten waarop op basis van bedrag wordt gerapporteerd)

8 Functioneel ontwerp voor de MVOI-monitor

8.1 Werking van de MVOI-monitor

In deze paragraaf beschrijven we puntsgewijs ons voorstel voor het functioneel ontwerp voor de monitor²⁴. De daadwerkelijke uitwerking van de monitor behoort niet tot de taken binnen deze opdracht, maar toch hebben we daarvoor enkele ideeën beschreven, deze zijn *<cursief>* weergegeven.

Ontwikkeling, werking en onderhoud van de MVOI-monitor

- De monitor bestaat uit een **digitale werkomgeving** (app/dashboard/...), waarbij de zowel de leveranciers als de verschillende stakeholders vanuit het Rijk toegang hebben, met een inlogcode en wachtwoord.
- Vanuit de [Vernieuwde Baseline Informatiebeveiliging overheid \(BIO2\)](#) zijn normen opgesteld voor cyberbeveiliging. De BIO2 is gebaseerd op de internationale beveiligingsnormen NEN-EN-ISO/IEC 27001:2023 (NL) en NEN-EN-ISO/IEC 27002:2022 (NL). De ontwikkelaar van de digitale werkomgeving voor de MVOI-monitor zal dus bij voorkeur **ISO27001 gecertificeerd** moeten zijn of in ieder geval aan al de voorwaarden van die certificering voldoen.
- Van belang is te beseffen dat de digitale werkomgeving **onderhoud** nodig heeft (gewenste aanpassingen doorvoeren, toevoegen van een optie naar aanleiding van nieuwe methodes, etc.). Het onderhoud van de digitale werkomgeving kan in eigen beheer van het Rijk worden beheerd, of bij een derde partij worden belegd.
- Om data goed vergelijkbaar te maken is het aan te raden om de leveranciers over **dezelfde periode** te laten rapporteren. Het advies is om daarvoor de vier kwartalen van een kalenderjaar aan te houden: kwartaalrapportages over Q1, Q2, Q3 en Q4, halfjaarrapportages over januari-juni of juli-december en jaarrapportages over één jaar, bijvoorbeeld 2026, 2027, etc. Bij start van nieuwe contracten wordt aangeraden om direct hierop aan te sluiten en eventueel de periode van de eerste rapportage iets te verkorten, zodat het vanaf de tweede rapportage gelijk loopt.

²⁴ CE Delft beschrijft in dit hoofdstuk een voorstel. In de volgende fase, bij de echte ontwikkeling, verder zal dit nog verder moeten worden gedetailleerd.

Perspectief van de leveranciers

- **Leveranciers** hebben hun **eigen 'startpagina'**, waarin zij stap voor stap door het invulproces worden geleid. Voor een aantal KPI's wordt de data op leveranciers-niveau ingevuld (ISV/Due diligence), voor enkele anderen per contract (social return) en de meeste KPI's worden per locatie ingevuld.
< De leverancier krijgt automatisch zijn contracten en locaties te zien. Dit wordt automatisch gevuld vanuit het datamanagementsysteem. Bij de ontwikkeling van de monitor moet de praktische werking verder worden uitgewerkt. >
- De leveranciers **berekenen zelf**, op basis van hun eigen brondata, administratiesysteem of een erkende methode zoals 'Eiweet' of 'Gezond aanbod', **de uitkomst** voor de prestatie-KPI's. Vervolgens vullen ze de gevraagde data per indicator in de digitale werkomgeving in.
< Bij de verdere ontwikkeling van de monitor kan worden onderzocht of het mogelijk is om bij enkele indicatoren een koppeling te maken naar de bestaande systemen van de leverancier. Wellicht kunnen er zo invulvelden op een snelle manier automatisch worden gevuld, bijvoorbeeld via een API of via een directe koppeling met gebruikte tools, zoals PS in Foodservice. >
- Om de data eenvoudig te kunnen aanleveren door leveranciers raden we aan om de tool uit te rusten met een **functie** waarbij de data met antwoorden op alle Prestatie-KPI's en Procesvragen **in één keer kan worden geüpload** in de digitale omgeving, bijvoorbeeld met behulp van een Excelbestand.²⁵

Perspectief van de gebruikers binnen de Rijksoverheid

- De **categoriemanager en contractmanagers bij RVO** hebben een eigen startpagina. Deze pagina kan bijvoorbeeld de volgende keuzes aanbieden:
 - Resultaten voor *alle indicatoren* voor
 - Rijksoverheid totaal;
 - per contract;
 - per locatie;
 - per leverancier.
 - Resultaten voor een *specifiek thema* (met eventuele doorklik per subthema):
 - klimaat en milieu;
 - circulair;
 - gezondheid;
 - ketenverantwoordelijkheid;
 - social return.

Hierbij kan de gebruiker verschillende filters aanzetten: Rijk totaal, per contract, per locatie, per leverancier.

²⁵ Ter vergelijking: de 850 MVI-criteria in de MVI-criteriatool worden ook op deze manier geactualiseerd. Dit is een handige en bewezen methode, waarbij het eenvoudig is om met meerdere mensen input laten geven in het Exceldocument en alle informatie in één keer te uploaden.

- Afhankelijk van de keuze op de startpagina krijgen de categoriemanager en contractmanagers een **dashboard te zien met de resultaten**.
< De specifieke navigatie en keuzes daarbij zal bij de verdere ontwikkeling van de monitor moeten worden ingevuld. Ook is het een idee dat er verschillende profielen (rollen) worden ingesteld voor de verschillende gebruikers, waarbij per rol specifieke resultaten (als voorkeur) worden getoond. Zo kan bijvoorbeeld worden ingesteld een contractmanager alleen inzicht krijgen in zijn eigen contracten en alleen de categoriemanager het totaaloverzicht kan inzien. >
- Tussen de invulvelden van de leveranciers, en het dashboard van de gebruikers binnen de Rijksoverheid **verwerkt de digitale werkomgeving de resultaten**.
De achterliggende berekeningen zijn deels al beschreven in de hoofdstukken bij de paragrafen 'aggregatie van data'.
< De exacte werking hiervan zal ook bij de verdere ontwikkeling van de monitor moeten worden ingevuld. >

8.2 Aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling ('monitor 2.0')

Nadat er een start is gemaakt met het monitoren, met behulp van de voorstellen uit dit rapport, adviseren we om de werking van de monitor te evalueren. Daarbij kan ook worden nagedacht over verdere uitbreiding of detaillering, zoals:

Klimaat

- Verschillen in database of methodologie duiden en een correctie toepassen voor een betere indicatie van de totaalrapportage.
- Schatting maken van de impact van de verschillen in scope, om daarmee een betere totaalschatting te maken (bijvoorbeeld het aandeel van transport is gemiddeld 3%, tel dit op bij de rapportages waarbij 'transport' geen onderdeel uitmaakte van de scope).
- Onderzoeken of het mogelijk is om één bepaalde database of methodologie voor te schrijven.

Verspilling

- Voor de eerste versie van de monitor raden we aan om enkele vrijwillige KPI's bij te houden (voorraad, keuken, banqueting). Het advies is om de rapportage hierop in *nieuwe* contracten te verplichten. We raden aan om bij te houden welke prestatie-KPI's er worden gerapporteerd.
- In dit rapport worden 'totalen' voorgesteld voor de prestatie-KPI's op rijksniveau. Beter is het om de totalen af te zetten tegen inkoopgewicht, gast, portie of omzet. Verken de komende periode wat mogelijk is, en ontwikkel op basis daarvan een efficiëntie coëfficiënt als prestatie-KPI.

Keurmerken

- Voor de eerste versie van de monitor is de categorie 'Tropische voeding' afgevallen als losse categorie, om redenen zoals vermeld in Paragraaf 6.3. Onderzoek bij doorontwikkeling van de monitor (versie 2.0) of de leveranciers op dat moment wel vanuit het administratiesysteem inzicht kunnen geven in de tropische producten met een keurmerk, en voeg dan deze categorie toe.

A Toelichting op niet-geselecteerde subthema's

Niet alle onderwerpen die relevant zijn voor een MVOI-(sub)thema zijn inbegrepen in de voorgestelde monitoringmethodiek. In deze bijlage geven we een toelichting op de niet-geselecteerde subthema's.

A.1 Klimaat en milieu

Milieu-indicatoren naast klimaatimpact en grondstoffengebruik, zoals watergebruik, landgebruik en biodiversiteit, zijn niet geselecteerd omdat er nog geen uniforme meetmethodiek beschikbaar is en het op dit moment te vroeg is om deze uit te vragen bij leveranciers. Voor klimaatimpact geldt dat er weliswaar meerdere methodieken bestaan, maar bij alle methodieken wordt wel dezelfde meeteenheid gebruikt, namelijk kg CO₂-eq. Voor andere milieu-indicatoren verschillen de eenheden. Zo kan watergebruik bijvoorbeeld worden uitgedrukt in liters (verbruik) of in de impact op waterschaarste, terwijl in sommige ketens juist watervervuiling relevant is, met weer een andere eenheid. Daarnaast hanteren verschillende LCA-impact-assessmentmethodes uiteenlopende eenheden. Twee veelgebruikte methodes zijn ReCiPe en de Product Environmental Footprint (PEF)-methode van de Europese Unie. Beide vertalen inventarisgegevens, zoals landgebruik, emissies en grondstofwinning, naar milieu-impactindicatoren, maar doen dat soms op een andere manier. Zo wordt landgebruik volgens PEF uitgedrukt in Pt (een dimensieloze eenheid) en volgens ReCiPe in m²·a (vierkante meterjaren). Hierdoor is het minder eenduidig om deze indicatoren uit te vragen dan bij klimaatimpact. Tot slot geldt dat er binnen de huidige MVI-criteria (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen) nog niet actief wordt gestuurd op deze aanvullende milieu-indicatoren. Het rapporteren over klimaatimpact vormt echter wel een goed startpunt om in de toekomst ook andere indicatoren op te nemen, zeker wanneer de markt toewerkt naar een uniforme meetmethodiek zoals de Europese PEF.

De korte keten verwijst naar producten die in de regio zijn verbouwd en daardoor relatief korte transportafstanden kennen. Ook seizoensgebonden producten kunnen hieronder vallen, die soms met minder toegevoegde energie (warmte) zijn geproduceerd. Dit kan leiden tot een lagere milieu-impact, zowel op klimaat als op andere indicatoren, maar dat

is niet altijd het geval: ook producten met een hoge milieu-impact kunnen tot de korte keten behoren. Onderlinge relaties en daadwerkelijk voordeel is niet altijd helder. Daarom is er voor dit thema geen doelstelling geformuleerd en vormt het geen speerpunt voor monitoring.

Emissieloos transport kan helpen om milieu-impact (klimaat, fijnstof, verzurende effecten) te verlagen. Echter bedraagt de bijdrage van transport aan de emissies door- gaans minder dan 10% de totale uitstoot van productie tot retail (Ritchie, 2020). Voor producten met de hoogste uitstoot van broeikasgassen is dit percentage zelfs nog lager, zoals bij rundvlees, waarbij transport slechts 0,5% van de emissies veroorzaakt. Dus vanwege wat lagere relevantie adviseren we om 'transport' geen speerpunt te maken binnen de monitor.

True pricing betekent het opnemen van milieu-impact in de prijs van het product. Het is een middel om de afnemer (de inkoper, of de consument in de kantine) te bewegen om voor een product te kiezen met lagere milieu-impact. True pricing wordt niet geschikt geacht om op te sturen via monitoring of om een doel voor vast te leggen en wordt daarom niet als subthema voorgesteld voor de monitor.

A.2 Circulair

Materiaal verpakkingen: De materialen van de verpakkingen zelf (zoals het aandeel dat bestaat uit gerecycled materiaal of de recyclebaarheid van het materiaal) plaatsen we buiten scope. Enerzijds omdat het Rijk hier zelf niet een doelstelling op heeft voor de categorie consumptieve dienstverlening en anderzijds omdat er twee subthema's zijn die wel zijn opgenomen op dit subthema: stuksverpakkingen en herbruikbare verpakkingen voor koffiebonen. Er is gekozen om deze twee subthema's wel op te nemen, aangezien hier vanuit de categorie specifieke doelen zijn gesteld. De MVI-criteriatool benoemt wel andere criteria, maar voor zover wij weten zijn deze niet door het Rijk overgenomen in aanbestedingen. Het gaat om:

- secundaire/tertiaire verpakking van gerecycled materiaal;
- verplichte toelichting op verpakkingskeuze volgens Essentiële Eisen.

A.3 Gezondheid

Gezonde inkoop: Dit hebben we buiten scope geplaatst omdat het advies van het Voedingscentrum is om te monitoren op het daadwerkelijk *aanbod* en niet op basis van *inkoopgegevens*. Zij geven aan dat de vraag of een product binnen de Schijf van Vijf valt niet alleen wordt bepaald door het type product, maar ook door de wijze en hoeveelheid waarin het wordt aangeboden. Een inkoop kan bijvoorbeeld grotendeels voldoen aan de

criteria, maar als er bij de bereiding of presentatie structureel ongezonde toevoegingen (zoals saus of suiker) worden gebruikt, geeft dit een vertekend beeld. Daarom biedt monitoring van het gepresenteerde *aanbod* een meer betrouwbare weergave van de werkelijke situatie.

Vitaliteit: Het gaat hierbij om aspecten zoals de locatie van koffiebars of het aantal stappen tot de voedselvoorziening. Deze factoren zijn relevant voor de beleving en het stimuleren van beweging, maar zijn niet goed meetbaar met een standaard methodiek en afgebakende definities. Om die reden is het niet geschikt om als KPI op te nemen in de monitor.

In deze monitor is ervoor gekozen aan te sluiten bij de definitie van een gezond aanbod zoals gehanteerd door het Voedingscentrum. Dit is de standaardmethode die het Rijk momenteel al gebruikt bij aanbestedingen. Er bestaan echter meerdere methodieken om de gezondheid van voeding te meten. Een aantal voorbeelden worden omschreven in Tekstkader 20.

Tekstkader 20 – Alternatieve methodieken voor meten gezondheid

Nutritionele kwaliteit van voedsel: De nutritionele kwaliteit van voedingsmiddelen hangt niet alleen af van de ingrediënten, maar ook van de manier waarop producten zijn bereid of bewerkt. Zo is de voedingswaarde van een gekookte maïskolf niet te vergelijken met die van maïsstroop. Er is een relatie tussen de mate van bewerking van een product en de nutritionele kwaliteit: sterk bewerkte voedingsmiddelen zijn namelijk vaker geassocieerd met lage nutritionele kwaliteit (Monteiro et al., 2019). De NOVA-classificatie biedt een duidelijk kader om de mate van bewerking te bepalen (Monteiro et al., 2019):

- NOVA 1: Onbewerkte of minimaal bewerkte voedingsmiddelen.
- NOVA 2: Bewerkte culinaire ingrediënten.
- NOVA 3: Bewerkte voedingsmiddelen.
- NOVA 4: Sterk bewerkte of ultrabewerkte voedingsmiddelen.

Idee voor monitoring: Een KPI kan worden ontworpen die het aandeel producten in verschillende NOVA-categorieën binnen de inkoop of het aanbod meet. Dit geeft inzicht in de mate van bewerking van het assortiment en de link met gezondheidsrisico's.

Belemmering: de NOVA-classificatie wordt niet voor alle producten door cateraars in de administratie verwerkt.

Nutriscore: De Nutri-Score is een in de EU goedgekeurde voedingskeuzelogo dat producten beoordeelt op hun nutritionele samenstelling en vertaalt naar een score van A (betere keuze op basis van de samenstelling) tot en met E (mindere keuze op basis van de samenstelling). De score is gebaseerd op een algoritme dat positieve en negatieve nutriënten tegen elkaar afweegt:

Negatief meegewogen: energie (kcal), suikers, verzadigd vet, natrium (zout).

Positief meegewogen: gehalte aan groente, fruit, peulvruchten, noten, vezels en eiwit.

Nutri-Score maakt het mogelijk om producten binnen een bepaalde productgroep in een oogopslag te vergelijken.

Idee voor monitoring: Wanneer er een Nutri-Score-methodiek beschikbaar komt die specifiek is toegespitst op foodservicebedrijven, kan deze worden ingezet als nudging-strategie binnen het thema gezondheid.

Belemmering: de Nutri-Score is nog niet beschikbaar voor alle producten en kan misleidend zijn, omdat het systeem niet is bedoeld voor vergelijking tussen verschillende productgroepen (bijvoorbeeld kaas versus groente), maar enkel binnen eenzelfde productgroep.

A.4 Diversiteit en inclusie

Het thema 'diversiteit en inclusie' speelt bij het Nationaal Plan MVOI 2021-2025 wel een rol. Ook wordt in de [Handreiking monitoring MVOI - indicatoren en procesvragen](#) een voorstel gedaan voor indicatoren waarop leveranciers kunnen rapporteren binnen dit thema. Het gaat dan om rapportage op de onderwerpen:

- diversiteit en inclusie;
- sociale veiligheid;
- toegankelijkheid.

Vanuit de categorie is tot op heden nog geen eis gesteld op het thema 'diversiteit en inclusie'. De categorie geeft ook aan dat dit geen prioriteit heeft. Omdat er aan de ene kant al veel thema's behandeld worden in de monitor, en anderzijds de wens is om de administratieve last laag te houden, is ervoor gekozen om dit MVI-thema niet verder uit te werken in de monitor. Eventueel kan dit in de toekomst wel worden toegevoegd, waarbij aansluiting kan worden gezocht bij [Regie op monitoring](#) of de 'Handreiking monitoring MVOI-indicatoren en procesvragen'.

B Overzicht van thema's en subthema's

Tabel 28 geeft een overzicht van alle thema's en subthema's. De derde kolom bevat het **niveau** van rapportage op de Prestatie-KPI's en Procesvragen binnen dat thema (per locatie, contract of leverancier). De laatste twee kolommen beschrijven de **frequentie** voor respectievelijk catering en WKDV.

Tabel 28 – Overzicht van thema's en subthema's

MVOI-thema	Subthema	Niveau	Frequentie Catering	Frequentie WKDV
Klimaat	Klimaatimpact assortiment	Locatie	Kwartaal	Halfjaar
	Klimaatimpact bedrijfsvoering	Leverancier	-	Jaarlijks
	Eiwittransitie	Locatie	Kwartaal	Halfjaarlijks
Circulair	Voedselverspilling	Locatie	Kwartaal	-
	Stuksverpakkingen	Contract	Halfjaarlijks	Halfjaarlijks
	Herbruikbare verpakkingen	Contract	-	Halfjaarlijks
	Optimalisatie automaten	Contract	-	Jaarlijks
Gezondheid	Gezond aanbod (Schijf-van-Vijf)	Locatie	Jaarlijks	-
Keten	Keurmerken	<i>Catering:</i> Locatie <i>WKDV:</i> Contract	Kwartaal	Halfjaar
	ISV/Due diligence	Leverancier	Jaarlijks	Jaarlijks
	Eerlijke handel	Contract	-	Jaarlijks
Social return	Afstand tot arbeidsmarkt	Contract	Jaarlijks	Jaarlijks

C Gespecificeerde lijst met keurmerken

Onder keurmerken 'op de gespecificeerde lijst' vallen de topkeurmerken die momenteel op de Keurmerkenwijzer worden genoemd²⁶ en enkele aanvullingen uit MVI-criteriatool (zoals 1 ster Beter Leven voor vlees en 'groen' op de Viswijzer.). Een overzicht staat in Tabel 29.

Tabel 29 –De gespecificeerde lijst met keurmerken

Categorie	Geselecteerde keurmerken
Eieren	EU-biologisch On the way to PlanetProof Demeter EKO keurmerk Beter Leven keurmerk 2 sterren Beter Leven keurmerk 3 sterren
Niet tropisch groenten en fruit	On the way to PlanetProof EU-biologisch Demeter EKO keurmerk GGN Certified Farming
Vis, schaal- en schelpdieren	Aquaculture Stewardship Council (ASC) GGN Certified Farming EU-biologisch Marine Stewardship Council (MSC) Een groene of oranje score op de Viswijzer (<i>Bron: MVI-Criteriatool</i>)
Koffie Thee Chocolade (cacao)	Rainforest Alliance Fairtrade Fair for Life
Vlees	EU-biologisch Demeter EKO keurmerk Beter Leven keurmerk 3 sterren Beter Leven keurmerk 2 sterren Beter Leven keurmerk 1 ster (<i>Bron: MVI-Criteriatool</i>)

²⁶ Topkeurmerken zoals weergegeven op de Website [Keurmerkenwijzer Milieu Centraal](#) in augustus 2025

Categorie	Geselecteerde keurmerken
Zuivel	EU-biologisch On the way to PlanetProof Demeter EKO keurmerk Beter Leven keurmerk 3 sterren Beter Leven keurmerk 2 sterren (Bron: huidige site van Milieu Centraal) Beter Leven keurmerk 1 ster
Wijn	Fairtrade Demeter Fair for Life
Overige producten	<i>Naast alle bovengenoemde keurmerken:</i> Sustainable Rice Platform (<i>Rijst</i>) RSPO Certified (<i>palmolie</i>) RSPO Mixed (<i>palmolie</i>) RTRS (<i>soja</i>) (Bron: MVI-Criteriatool)

Bron: [Keurmerkenwijzer Milieu Centraal – Benchmark 2022](#) (= de topkeurmerkenlijst, geldig tot 30 september 2025)

Literatuurlijst

- CE Delft, & Planet Partners. (2025). *Handreiking monitoring mvoi - indicatoren en procesvragen*.
- EC. (2021). *Commission recommendation (eu) 2021/2279 of 15 december 2021 on the use of the environmental footprint methods to measure and communicate the life cycle environmental performance of products and organisations*. European Commission. <http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2279/oj>
- Monteiro, C.A., Cannon, G., Lawrence, M., De Costa Louzada, M.L., & Pereira Machado, P. (2019). *Ultra-processed foods, diet quality, and health using the nova classification system*.
- Ritchie, H. (2020). *You want to reduce the carbon footprint of your food? Focus on what you eat, not whether your food is local*. OurWorldInData.org. <https://ourworldindata.org/food-choice-vs-eating-local>
- RIVM. (2025). *Inzet en effect van maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen door de nederlandse overheid in 2021-2022*.
- WUR. (2024). *Monitor voedselverspilling: Voedselverspilling in de nederlandse bedrijfscatering in 2022-2024*.